

Facultade de Filoloxía e Tradución

(*)

Horarios

Horarios

http://webs.uvigo.es/fft/index.php?option=com_rokdownloads&view=folder&Itemid=74

Grao en Estudos de Galego e Español

Materias

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
V01G160V01701	Gramática española III	1c	6
V01G160V01702	Historia da lingua española	1c	6
V01G160V01703	O español de América e o español no mundo	1c	6
V01G160V01704	Seminario de literaturas e culturas lusófonas	1c	6
V01G160V01705	Seminario de literatura galega desde 1936 a 1975	1c	6
V01G160V01706	Seminario de literatura galega desde 1975 ata a actualidade	1c	6
V01G160V01801	Gramática galega III	2c	6
V01G160V01802	Historia da lingua galega	2c	6
V01G160V01803	Terminoloxía e neoloxía do galego	2c	6
V01G160V01804	Literatura española dos séculos XVIII e XIX	2c	6
V01G160V01805	Literatura española dos séculos XX e XXI	2c	6
V01G160V01806	Literatura hispanoamericana: Poesía e teatro	2c	6
V01G160V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Gramática española III				
Materia	Gramática española III			
Código	V01G160V01701			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Sueiro Justel, Joaquín			
Profesorado	Sueiro Justel, Joaquín			
Correo-e	jsueiro@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	GRAMÁTICA III é unha materia destinada a profundizar nas características sintáctico-semánticas da oración composta en español. É recomendable para alumnado estranxeiro con nivel C1 o C2 en español.			

Competencias	
Código	
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario
CT5	Que o alumnado desenvólvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Resultados de aprendizaxe				
Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e á docencia en literatura española.				
Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e á docencia en literatura española.				
Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e á docencia en literatura española.				
Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e á docencia en literatura española.				
Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e á docencia en literatura española.				
Comprender e manexar as técnicas de análise sintáctica das diferentes propostas lingüísticas	CB5	CE4	CT5	
Dominar a análise das construcións sintácticas complexas da lingua española	CB5	CE4	CT5	
Argumentar e xustificar as propostas de análise sintáctica presentadas en función da interpretación semántica		CE4		
Ser capaz de construír secuencias en función de certas condicións gramaticais		CE4		
Ser capaz de resolver problemas e cuestións sintácticas en relación a feitos de significado e de contexto	CB5	CE4		
Saber construír un discurso non sexista e multirracia				CT5

Contidos	
Tema	
1. Construcións sintácticas fundamentais: frase, cláusula e oración.	1.1. Frase, cláusula e oracións. 1.2. Tipoloxía das unidades sintácticas. 1.3. A modalidade. Os actos de fala. 1.4. Funcións sintácticas, semánticas e informativas nas diferentes unidades.
2. As construcións coordinadas	2.1. A coordinación. Concepto e tipoloxía. 2.2. A coordinación copulativa 2.3. A coordinación disxuntiva 2.4. A coordinación adversativa

3. Construcións comparativas e consecutivas	3.1. Características xerais das construcións comparativas 3.2. A comparación de desigualdade 3.3. A comparación de igualdade 3.4. Outras construcións comparativas e pseudocomparativas 3.5. As construcións superlativas 3.6. As construcións consecutivas
4. Construcións causais e finais	4.1. Causa e finalidade 4.2. Construcións causais internas e externas ao predicado. 4.3. Construcións finais internas e externas ao predicado 4.4. Suxeitos e verbos nas construcións finais e causais
5. Construcións condicionais e concesivas	5.1. Características xerais das construcións condicionais e concesivas 5.2. Condicionais do enunciado e da enunciación 5.3. Expresión da énfase no periodo condicional 5.4. Tempo e modo nas oracións condicionais 5.5. Marcadores das construcións condicionais 5.6. Construcións concesivas 5.7. Tempo e modo nas construcións concesivas 5.8. Marcadores das construcións concesivas
6. Unidades supraoracionais	6.1. Conceptos fundamentais 6.2. O enunciado 6.3. O texto 6.4. Funcións textuais 6.5. Marcadores textuais 6.6. Relacións intra-textuais

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	20	40	60
Resolución de problemas e/ou exercicios	11	22	33
Traballos de aula	10	10	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	6	30	36

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Explicación das competencias da materia, dos contidos, da metodoloxía, da atención personalizada, da avaliación, da bibliografía e fontes de información e das recomendacións.
Sesión maxistral	Exposición dentro da aula dos conceptos gramaticais e dos métodos de análise gramatical máis significativos.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Propoñerase ao alumnado problemas e exercicios gramaticais para resolver dentro ou fóra da aula.
Traballos de aula	Realización de problemas e exercicios gramaticais dentro da aula.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O docente atenderá na aula ou nas titorías os problemas que os estudantes teñan en relación cos problemas e exercicios gramaticais propostos. Esta atención realizarase individualmente ou en pequenos grupos co fin de reforzar a aprendizaxe naquelas cuestións que resulten problemáticas.
Traballos de aula	O docente atenderá na aula ou nas titorías os problemas que os estudantes teñan en relación cos problemas e exercicios gramaticais propostos. Esta atención realizarase individualmente ou en pequenos grupos co fin de reforzar a aprendizaxe naquelas cuestións que resulten problemáticas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Resolución de problemas e/ou exercicios	Consistirá na resolución na aula por parte do alumno ou alumna de problemas ou exercicios gramaticais.	10	CB5	CE4	
Traballos de aula	Presentación oral dun traballo, que deberá entregarse tamén por escrito, sobre temas acordados previamente cos docentes.	30	CB5	CE4	CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

As presentacións de traballos orientados terán lugar na penúltima semana de aulas en decembro de 2015. O exame correspondente á 1ª edición das actas terá lugar na última semana de aulas de decembro de 2015 de acordo co alumnado. Oportunamente comunicárase a hora e a aula. O alumnado que non se acolla á avaliación continua poderá facer este mesmo día un exame final teórico-práctico de toda a materia.

A avaliación na 2ª edición das actas (xullo) realizarase a través dun examen no día e hora sinalado pola facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Academia Española, Real, **Nueva gramática de la lengua española, I e II**, Madrid: Espasa,

Bosque, I. y Demonte, V., **Gramática descriptiva de la lengua española I, II, III**, Madrid: Espasa,

Bosque, Ignacio y Gutiérrez-Rexach, Javier, **Fundamentos de sintaxis formal**, Madrid: Akal,

López Meirama, Belén, **La práctica de la gramática en los textos**, Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela,

Rodríguez Espiñeira, María José y López Meirama, Belén, **Ejercicios de análisis sintáctico**, Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela,

Rodríguez Ramalle, Teresa María, **Manual de Sintaxis del español**, Madrid: Castalia,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Gramática española II/V01G160V01503

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da lingua española				
Materia	Historia da lingua española			
Código	V01G160V01702			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Quilis Sanz, María José			
Profesorado	Quilis Sanz, María José			
Correo-e	mjquilis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	HISTORIA DA LINGUA ESPAÑOLA é unha materia dedicada a realizar unha descrición exhaustiva da historia externa e interna da lingua española. Recomendable para alumnos ERASMUS con nivel *C1 ou *C2 en español.			

Competencias	
Código	
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

Resultados de aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias		
que os estudantes demostrasen comprender os seus coñecementos, neste caso, a historia da lingua, ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias .que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	CB2	CE4	CT4
Que as/os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
Comprender e manexar as técnicas de análise lingüística e *discursiva para interpretar textos antigos do español, é dicir que os estudantes aprendan a desenvolver as súas habilidades de aprendizaxe para emprender estudos cun alto grao de autonomía		CE4 CE6	CT4
Teñen que aprender As estruturas de orixe, os factores de historia externa que inflúen na historia do idioma, o comportamento dos cambios lingüísticos e os factores de difusión implicados Isto leva a que teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes de índole social, científica e ética	CB3	CE6	CT2 CT3
Ser capaz de realizar comentarios de textos, de expor as razóns dun resultado lingüístico desde o latín ao español ou de ilustrar de modo práctico certas tendencias de comportamento lingüístico concentradas en épocas ou en autores,, é dicir, que poidan formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análises, que transcendan a mera aproximación *intuitiva ás linguas e obxectos de estudo.		CE6 CE8	CT2 CT3

Ser capaz de resolver exercicios de historia do español. Coñecer os fundamentos básicos de *estudiiio e análise lingüística e literaria.

CB3   CE4   CT2
CB4   CE8   CT3

Contidos

Tema	
0.- Introducción teórica para responder preguntas sobre o cambio e a evolución das linguas	0.1.- Por que cambian as linguas? 0.2.- Como cambian as linguas?
1. Historia do idioma español	1.1 *Hispania *prerromana 1.2. O latín na Península Ibérica. 1.3. Efectos das invasións *germánicas e árabes na historia lingüística peninsular. 1.4. Constitución dos romances peninsulares. 1.5. A lingua no século *XIII: *Berceo e Afonso *X. 1.6. Herdanza *alfonsí e castelán *bajomedieval. 1.7. O español nos séculos *XVI e *XVII 1.8. O español moderno e contemporáneo.
2. Evolución da lingua española	2.1. Variación e cambio lingüístico 2.2. Os cambios *fonéticos, *morfosintácticos e léxicos, . 2.3.- As variacións *diatópicas, *diatráticas e *diafásicas na *diacronía da lingua española.
3. Métodos prácticos de análises da historia do español	3.1. Exemplos históricos dun fenómeno lingüístico. 3.2. Evolución dunha palabra do latín ao español. 3.3. Comentario lingüístico dun texto antigo do español.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	0	20
Resolución de problemas e/ou exercicios	10	0	10
Estudo de casos/análises de situacións	10	10	20
Actividades introdutorias	6	0	6
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	48	50
Observación sistemática	0	12	12
Estudo de casos/análise de situacións	0	32	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición na clase a través de textos, resumos dos principais procesos de evolución histórica externa e interna da lingua española. A exposición serán feitas unhas veces pola profesora e outras polos alumnos coa axuda da profesora. Procurarase sempre interacción nas aulas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proposta de comentarios e exercicios prácticos sobre aspectos do contido do curso.
Estudo de casos/análises de situacións	Estudo de textos para realizar análises sobre aspectos concretos ou xerais, ben na aula ou ben en casa.
Actividades introdutorias	Explicación xeral dos contidos, da avaliación e das propostas de traballo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O docente atenderá na aula ou en *tutorías os problemas atopados sobre a resolución de problemas, exercicios, estudos de caso e situacións e sobre a proba de resposta longa. Atenderá tamén por correo electrónico.
Estudo de casos/análises de situacións	O docente atenderá na aula ou en *tutorías os problemas atopados sobre a resolución de problemas, exercicios, estudos de caso e situacións e sobre a proba de resposta longa. Atenderá tamén por correo electrónico.
Probas	Descrición
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	O docente atenderá na aula ou en *tutorías os problemas atopados sobre a resolución de problemas, exercicios, estudos de caso e situacións e sobre a proba de resposta longa. Atenderá tamén por correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución e defensa por parte do estudante de exercicios sobre varios aspectos dos contidos do programa. Con isto preténdese que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo e obter unha resolución de problemas dentro da súa área de estudo. Avaliarase co 10% da nota.	10	CB3	CE4	CT3
Estudo de casos/análises de situacións	Presentación na aula dun traballo proxecto dos temas que acordarán o alumnado e o profesor nas actividades *introdutorias. neste apartado o importante é que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado. Dita actividade cualificarase cun 40% da nota	40	CB3 CB4	CE8	CT2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	A proba de resposta longa consistirá na entrega dun traballo onde se reflectirán os coñecementos da Historia da lingua española adquiridos durante o cuadrimestre. Neste exame será moi importante para argumentar os temas e textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles. Avaliarase con 50% da nota	50		CE4 CE6	CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O traballo entregarase o 11 de Xaneiro non se collerá o traballo fóra desta data.

Os traballos que exporán os alumnos realizaranse nas datas que os estudantes e o profesorado acordarán.

Para o alumnado estranxeiro (*Ersamus, Sócrates...) pasarán as mesmas probas que os alumnos propios. Esíxese para a materia un coñecemento alto do español pois estamos ante temas que tratarán de fonética, *morfosintaxis e léxico tratados desde un punto de vista *diacrónico.

Para os alumnos que non opten pola avaliación continua pódense acoller á avaliación na 2ª edición das actas (xullo) realizarse a través dun exame. da materia exposta no apartado tres dos contidos.

Bibliografía. Fontes de información

Academia Española, Real, **CORDE. Corpus Diacrónico del Español**, www.rae.es,

Ariza, Manuel, **Sobre fonética histórica del español**, Madrid: Arco/Libros,

Cano Aguilar, Rafael, **El español a través de los tiempos**, Madrid: Arco/Libros,

Cano Aguilar, Rafael, **Introducción al análisis filológico**, Madrid: Castalia,

Davies, Mark, **Corpus del español**, www.corpusdelespanol-org,

Kabatek, Johannes (ed.), **Sintaxis histórica del español y cambio lingüístico. Nuevas perspectivas desde las Tradiciones Discursivas**, Madrid: Iberoamericana,

Lapesa, Rafael, **Historia de la lengua española**, Madrid: Gredos,

Lapesa, Rafael, **Estudios de morfosintaxis histórica del español**, Madrid: Gredos,

Lloyd, Paul M., **Del latín al español. 2 vols.**, Madrid: Gredos,

López García, Ángel, **Cómo surgió el español. Introducción a la sintaxis histórica del español antiguo**, Madrid: Gredos,

Menéndez Pidal, Ramón, **Orígenes del español. Estado lingüístico de la Península Ibérica hasta el siglo XI**, Madrid: Espasa-Calpe,

Menéndez Pidal, Ramón, **Manual de gramática histórica española**, Madrid: Espasa-Calpe,

Penny, Ralph, **Gramática histórica del español**, Barcelona: Ariel,

Pons Rodríguez, Lola, **La lengua de ayer. Manual práctico de Historia del Español**, Madrid: Arco/Libros,

Rivas, Elena y Rodríguez Espiñeira, María José, **La cláusula en español medieval: constituyentes funcionales**, Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela,

Las lecturas obligatorias serán asignadas a los alumnos en la primera semana de clase.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia da lingua galega/V01G160V01802

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia do libro/V01G160V01908

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fonética e fonoloxía do español/V01G160V01504

Fonética e fonoloxía do galego/V01G160V01604

Gramática española III/V01G160V01701

Gramática galega III/V01G160V01801

DATOS IDENTIFICATIVOS**O español de América e o español no mundo**

Materia	O español de América e o español no mundo			
Código	V01G160V01703			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Quilis Sanz, María José			
Profesorado	Quilis Sanz, María José			
Correo-e	mjquilis@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Realizárase o estudo do español fóra da Península Ibérica. Levado primeiro polos xudeus tras a súa expulsión, chegou a América despois a Filipinas e en África (Guinea).			

Competencias

Código				
CB3	Que o estudiantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
CB5	Que o estudiantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
CE5	Dispoñer dos coñecementos necesarios para a comprensión, análise, desenvolvemento, avaliación e aproveitamento dos recursos lingüísticos e literarios para o futuro profesional			
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.			
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.			
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado			

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Os estudantes han de ter a capacidade suficiente para interpretar todos os datos que se porán á súa disposición nas caracterizacións do español de América, Filipinas e Guinea Ecuatorial. Isto dará lugar a que emitan xuízos sobre temas de índole científica e social.	CB3	CE7	CT4
Ao analizar as características lingüísticas de cada unha das variedades *diatópicas, que adquiriu o español noutras áreas xeográficas fose da Península, o estudante desenvolvería habilidades de capacidade de aprendizaxe aprendizaxe para un futuro proxecto de investigación no que terán alto grao de autonomía	CB5	CE5 CE7	CT3
Unha vez realizado o coñecemento lingüístico do español de América e no mundo, o alumno ha de ser capaz de argumentar os temas e os textos obxecto de estudo reunindo datos e probas cos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles.		CE7	CT2

Contidos

Tema	
------	--

1. A expansión da lingua española no mundo.	1.1. O problema da comunicación cos naturais. Os intérpretes. 1.2. A pluralidade lingüística de Filipinas. 1.3. A aprendizaxe das linguas indíxenas. 1.4. As linguas xerais de América. 1.5. A expansión cultural. 1.6. Antonio de *Nebrija en América. 1.7. a expansión e o retroceso da lingua española en Filipinas. 1.8. A lingua española en África. 1.8.1. A lingua española no Norte de África. 1.8.2. A lingua española en Guinea Ecuatorial.
2. Caracterización lingüística do español de América.	2.1. O *vocalismo. *Dialectalismos *vocálicos *hispanoamericanos. 2.2. O *consonantismo 2.3. A *Morfosintaxis 2.4. O léxico.
3. A Lingua española no Extremo Oriente	3.1. Introducción histórica. 3.2. As linguas autóctonas filipinas. 3.3. A influencia do español sobre as linguas indíxenas filipinas: 3.3.1. Nivel *fonolóxico e *fonético 3.3.2. Nivel *gramatical 3.3.3. Nivel léxico
4. A Lingua española en África.	4.1. A pronuncia do español falado en Guinea Ecuatorial. 4.2. Trazos *gramaticales do español de Guinea Ecuatorial. 4.3. O léxico en Guinea Ecuatorial

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	4	18	22
Sesión maxistral	28	0	28
Estudos/actividades previos	0	8	8
Traballos de aula	12	0	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	0	10	10
Observación sistemática	0	20	20
Probas de autoavaliación	0	22	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Os alumnos terán que realizar un traballo tutelado polo profesor. Este realizarase ao longo do curso, para que o estudante vaia desenvolvendo os coñecementos adquiridos. O traballo tutelado consistirá na análise lingüística dun fragmento oral ou escrito en leste han de estudar os niveis *fonético, *morfosintático e léxico. Previamente ao traballo tutelado, o alumno realizará exercicios prácticos dos temas da materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia obxecto de estudo.
Estudos/actividades previos	previamente ao traballo tutelado, o alumno ten que realizar anteriormente exercicios prácticos da materia impartida.
Traballos de aula	Desenvolveremos na aula como hai que abordar a análise práctica dos temas dados na teoría. O alumno despois realizará prácticas tanto na aula como con exercicios que ha de entregar ao profesor.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	A profesora fará un seguimento continuado, tanto nas *tutorías como na aula, para observar a evolución do alumnado e resolver as dúbidas que este teña nos problemas prácticos e e execución de tarefas reais.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	A profesora fará un seguimento continuado, tanto nas *tutorías como na aula, para observar a evolución do alumnado e resolver as dúbidas que este teña nos problemas prácticos e e execución de tarefas reais.
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A profesora fará un seguimento continuado, tanto nas *tutorías como na aula, para observar a evolución do alumnado e resolver as dúbidas que este teña nos problemas prácticos e e execución de tarefas reais.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Traballos tutelados	Esta tarefa consistirá na análise lingüística dun fragmento oral ou transcrito onde se estudarán a fonética, a *morfosintaxis e o léxico de leste. Obterá o 60% da nota. Resultado se aprendizaxe: os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes. Aprender a desenvolver un traballo empírico de investigación. O traballo coa nota máis alta porque lles permite a resolución de problemas dentro da súa área de estudo	70	CB3	CE5 CT2
Resolución de problemas e/ou exercicios	Valorarase cun 10% a participación e implicación dos alumnos nos textos que se analizarán, resolvendo o problema lingüísticos que se expoñan. Estes exercicios a *I tratar do español no tres continentes propicia un desenvolvemento de actividades onde se desenvolve o pensamento autónomo crítico pero respectuoso coa diversidade social e cultural que se expresan nos fragmentos que se comentarán	30		CE5 CT3 CE7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os alumnos que desexen acollerse á avaliación continua. Deberán realizar e entregar o traballo tutelado o 11 de Xaneiro de 2016. Non se admitirá ningún traballo despois da data establecida. Para a exposición dos estudos e actividades previos tomarase unha decisión entre o alumnado e o profesor, pois dependerá do ritmo que teña o grupo na comprensión da materia. Unha vez fixadas as datas de exposición non se admitirán cambios e o traballo terá que ser entregados na data establecida. Os alumnos estranxeiros de intercambio (Erasmus, *Sócrates...) seguirán os mesmos sistemas de avaliación que os alumnos propios.. Deberán ter un dominio alto de español con coñecementos de fonética *morfosintaxis e léxico do español. O alumnado que non cumpra os requisitos da avaliación continua, quen opte pola *evaluación única e na 2ª edición das actas, realizarán un único exame na data oficial establecida pola Facultade en xullo.. Este consistirá nun exame sobre a materia dada e presentada no programa da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Alvar, Manuel, **Manual de dialectología hispánica. Tomo I: El español de América**, Ariel,
 Canfield, D. L., **El español de América**, Crítica,
 Fontanella de Weimberg, M.B., **El español de América**, MAPFRE,
 Kany, Ch, **Sintaxis hispanoamericana**, Gredos,
 Kany, Ch., **Samántica hispanoamericana**, Aguilar,
 Lipski, J., **El español de América**, Cátedra,
 López Morales, H, **La aventura del español en América**, Espasa,
 Moreno de Alba, J., **Introducción al español americano**, Arco/Libros,
 Quilis, A., **La lengua española en cuatro mundos**, MAPFRE,
 Quilis, A. y Casado-Fresnillo. C., **La lengua española en Filipinas**, C.S.I.C,
 Quilis, A. y Casado-Fresnillo, C., **La lengua española en Guinea Ecuatorial**, U.N.E.D,
 Vaquero de Ramírez, M., **El español de América. I Pronunciación. II Morfología y léxico.**, Arco/Libros,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Dialectoloxía do galego/V01G160V01914
 Lingüística, comunicación e cognición/V01G160V01905

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Gramática española III/V01G160V01701
 Gramática galega III/V01G160V01801

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Fonética e fonoloxía do español/V01G160V01504
 Fonética e fonoloxía do galego/V01G160V01604

DATOS IDENTIFICATIVOS**Seminario de literaturas e culturas lusófonas**

Materia	Seminario de literaturas e culturas lusófonas			
Código	V01G160V01704			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Outros			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Baltrusch , Burghard			
Profesorado	Baltrusch , Burghard			
Correo-e	burg@uvigo.es			
Web	http://http://estudioslusofonos.blogspot.com/			
Descrición xeral	Nesta materia trátase de profundizar os coñecementos adquiridos na materia "Panorama de Literaturas Lusófonas" en relación a correntes e obras específicas e seleccionadas dos ámbitos brasileiro, portugués e/ou africano lusófono.			

Competencias

Código	
CB1	Que o estudiantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que o estudiantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que o estudiantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que o estudiantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
CE9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
CE10	Ser capaces de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar o medio propio na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
CE11	Mostrar sensibilidade cara ás achegas feitas polas mulleres á literatura e á cultura española, galega e portuguesa nos seus diferentes ámbitos xeográficos e culturais. Entender as funcións do canon, a súa formación e os seus axentes, e valorar as exclusións que xera, por exemplo, a exclusión dos textos de escritoras, particularmente nos diferentes ámbitos xeográficos e culturais das linguas galega e española.
CE12	Posuír unha conciencia crítica ante mecanismos de exclusión e discriminación das mulleres na linguaxe
CE13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
CT5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Resultados de aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Profundar coñecementos sobre a historia das culturas e dos países lusófonos.	CB1 CB3		CT3
Adquirir e saber aplicar coñecementos básicos sobre a historia das literaturas lusófonas.	CB1 CB2 CB3	CE4 CE8 CE12 CE13	CT3
Comprender, saber analizar, comentar e discutir de forma crítica textos literarios e outras producións culturais provenientes de diferentes ámbitos lusófonos.	CB3 CB4	CE4 CE6 CE7 CE8 CE10 CE11	CT3 CT4
Saber redactar textos (en forma de posts, pequenos ensaios e/ou traballos de proxecto dirixidos), realizar exposicións orais e debater nun nivel académico e crítico sobre temas relacionados coa literatura e cultura lusófonas.	CB2 CB4	CE6 CE9 CE11	CT2 CT4 CT5
Saber elaborar textos e proxectos de divulgación e de didactización de contidos literarios e culturais lusófonos en diferentes soportes.		CE6 CE8 CE9 CE13	CT2 CT3 CT4
Familiarización cos hábitos de traballo en equipo			

Contidos

Tema	
Elementos de estudos culturais portugueses e aspectos da historia da Lusofonía contemporánea.	Aspectos de: Historia de Portugal; Historia dos descubrimentos e da colonización; Historia do Brasil; Historia dos PALOP; Formación das culturas lusófonas; Aspectos antropolóxicos e artísticos seleccionados.
Aspectos seleccionados das literaturas portuguesa, brasileira e/ou africana lusófona actuais.	Exemplos de obras literarias ou ensaísticas que se lerán completas ou en excertos. A lista disponibilizarase na primeira aula.
Exemplos seleccionados de música e obras audiovisuais contemporáneas da lusofonía.	Exemplos procedentes dos ámbitos portugués, brasileiro e /ou dos PALOP.
Elementos seleccionados da actualidade cultural lusófona.	Política; blogs; outros aspectos actuais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	12	10	22
Traballos tutelados	0	30	30
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	4	8
Presentacións/exposicións	6	24	30
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	4	13	17
Estudo de casos/análises de situacións	20	21	41

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Organización interna da materia. Información bibliográfica. Introdución ás ferramentas dixitais. Temas e organización dos traballos tutelados e das exposicións orais.
Sesión maxistral	Os principais temas da materia serán introducidos a través dunha serie de exposicións maxistrais por parte do profesor en lingua portuguesa.
Traballos tutelados	Cada estudante realiza ao longo do semestre un traballo de proxecto escrito (en lingua portuguesa ou galega), dirixido polo profesor, sobre un tema relacionado coa literatura lusófona.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a conferencias, filmes, seminarios, etc. relacionados cos contidos da materia.

Presentacións/exposición	Cada estudante realizará unha exposición de aproximadamente 20 minutos, e acompañada de documentación bibliográfica, sobre un tema de literatura lusófona acordado co profesor.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Pequenos exercicios distribuídos a seren solucionados de forma autónoma.
Estudo de casos/análises de situacións	Realizarase unha serie de sesións dedicadas á análise pormenorizada de textos literarios e/ou outros aspectos culturais específicos da lusofonía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Tanto a preparación dos traballos tutelados, a revisión de exames e exercicios realizaranse a través de titorías individualizadas. En certos casos poderán realizarse titorías en grupo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	Avaliarase un traballo escrito con introdución, parte principal, conclusión e bibliografía, seguindo as normas do TFG. Un primeiro borrador enviarase ao profesor en formato Open Office ou Word na primeira semana de decembro do 2015. A entrega definitiva do traballo é na segunda semana de xaneiro de 2016.	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CE4 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CT2 CT3 CT4 CT5
Presentacións/exposicións	Avaliarase a estrutura, organización e contido dunha exposición oral de aprox. 20 min., acompañada da documentación correspondente. As exposicións orais realizaranse ao longo do mes de decembro.	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CE4 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CT2 CT3 CT4 CT5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Avaliarase a calidade das intervencións en debate e as realizacións de exercicios concretos, como tamén a participación nas demais actividades da materia.	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CE4 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

As/Os estudantes deberán escoller a principio de curso ou un sistema de avaliación continua (cf. supra) ou un sistema de avaliación única. Recoméndase optar polo primeiro.

No caso da avaliación única hai que aprobar todos os procedementos avaliadores para poder calcular a media final. A copia ou o plaxio penalizarase cun suspenso (nota numérica: 0) na proba correspondente.

É obrigatorio consultar regularmente os espazos virtuais da materia na plataforma TEMA e no BLOG asociado.

A condición para ser avaliada/o de forma continua será a asistencia regular ás aulas.

Quen opte de forma directa pola avaliación única será avaliada/o ao final do primeiro período das actas (convocatoria de xaneiro) da seguinte forma:

1. cun exame escrito que abranguerá todos os contidos fundamentais da materia;
2. cun exame oral individual, no cal as/os estudantes deberán debater co profesor temas previamente acordados.

Cada unha destas 2 partes da avaliación única contará un 50% da nota final e será necesario aprobar ambas para poder aprobar toda a materia. Será obriga da/do estudante de acordar unha data para a proba oral co profesor até 3 días antes da entrega das actas. A copia ou o plaxio penalizarase cun suspenso xeral (nota numérica: 0).

Os mesmos criterios de avaliación aplicaranse no segundo período das actas (xullo).

As datas dos diferentes exames acordaranse co profesor coa antelación necesaria.

En todo caso, recoméndase a asistencia ás aulas e ás titorías e consultar regularmente os espazos virtuais da materia na plataforma TEMA e no BLOG asociado, mesmo que non se siga o sistema de avaliación continua.

Bibliografía. Fontes de información

No inicio das aulas, distribuirase a lista da bibliografía activa das lecturas obrigatorias xunto con listas de referencias bibliográficas específicas e actualizadas para cada un dos temas.

Bibliografía pasiva (selección)

AAVV. *História da Literatura Portuguesa*, DVD-ROM, Porto Editora 2002.

Cristóvão, Fernando (dir. e coord.); Maria Adelina Amorim, Maria Lúcia Garcia Marques, Susana Brites Moita. *Dicionário temático da lusofonia*. Lisboa: Texto Editores 2010.

Enciclopédia Verbo das Literaturas de Língua Portuguesa, Lisboa: Verbo 1999.

Laranjeira, J. L. Pires. *Literaturas Africanas de Expressão Portuguesa*. Lisboa: Universidade Aberta 1995.

Lopes, Óscar / Saraiva, António José. *História da Literatura Portuguesa*. Porto: Porto Editora, 16.ª ed., 2010.

Moisés, Massaud (ed.). *História da Literatura Brasileira*. 5 volumes. São Paulo: Cultrix 1989.

Ribeiro, Maria Aparecida. *Literatura Brasileira*. Lisboa: Universidade Aberta 1994.

Picchio, Luciana Stegagno. *História da Literatura Brasileira*. Lacerda / Nova Aguilar 2004.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo de Fin de Grao/V01G160V01991

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Crítica literaria/V01G160V01922

Panorama das literaturas lusófonas/V01G160V01506

Outros comentarios

As clases desta materia impartiranse en lingua portuguesa, podendo as/os estudantes responder en lingua portuguesa, galega ou castelá, segundo as súas preferencias. Tamén poden realizar as exposicións orais nestas linguas. Os traballos escritos poden ser redactados en lingua portuguesa, galega, castelá, inglesa ou alemá. Con todo, recoméndase con toda a insistencia que a/o estudante dispoña dun coñecemento pasivo de lingua portuguesa suficiente (B1 como mínimo) para poder seguir unha exposición académica e, tamén, para ler e comprender textos literarios e ensaísticos neste idioma.

Convén que o alumnado se habitúe ao longo do cuadrimestre a ler/oír/ver noticias en lingua portuguesa en medios de comunicación tanto portugueses, brasileiros como tamén africanos lusófonos.

Aviso importante para o alumnado de intercambio (Erasmus): O ensino de Literaturas e Culturas Lusófonas na UVigo diríxese a un alumnado que ten o galego e/ou castelán como lingua materna e que parte de coñecementos históricos e literarios destas culturas, de maneira que a progresión é rápida. Non se recomenda ao alumnado de intercambio que non teña como mínimo un nivel de B1 en lingua portuguesa e que non teña coñecementos mínimos de historia e literatura lusófonas matricularse nesta materia.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Seminario de literatura galega desde 1936 a 1975**

Materia	Seminario de literatura galega desde 1936 a 1975			
Código	V01G160V01705			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Fernández Álvarez, Manuel Santiago			
Profesorado	Fernández Álvarez, Manuel Santiago			
Correo-e	mffft@uvigo.es			
Web				
Descrición	Cronografía da literatura galega baixo a ditadura franquista xeral			

Competencias

Código	
CB1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CE3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
CE9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
CE11	Mostrar sensibilidade cara ás achegas feitas polas mulleres á literatura e á cultura española, galega e portuguesa nos seus diferentes ámbitos xeográficos e culturais. Entender as funcións do canon, a súa formación e os seus axentes, e valorar as exclusións que xera, por exemplo, a exclusión dos textos de escritoras, particularmente nos diferentes ámbitos xeográficos e culturais das linguas galega e española.
CE12	Posuír unha conciencia crítica ante mecanismos de exclusión e discriminación das mulleres na linguaxe
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Cofecer en profundidade a tradición literaria galega do séc. XX	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4
Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas da teoría literaria, así como sintetizar, relacionar e describir a tradición literaria galega nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4
Comprender a historia das ideas estéticas que subxace á evolución das tradicións literarias.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4
Valorar a construción do Sistema Literario Galego como un produto da nosa historia e da nosa singularidade en tanto que pobo peculiar.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4

Contidos

Tema

Introdución.	A tradición literaria galega entre 1936 e 1975. Períodos: 1936-1950 1950-1968 1968-1975 A evolución da narrativa. A evolución da poesía. A evolución do ensaio. A evolución do teatro. Escolas e tendencias. A tradición e a modernidade. O autóctono e o alleo.
A narrativa	Lectura e análise das seguintes obras: Blanco-Amor, Eduardo. A Esmorga. 4a ed. rev. Biblioteca Blanco Amor (Galaxia). Vigo: Galaxia, 2010. Cunqueiro, Álvaro. Merlín E Familia I Outras Historias. Biblioteca Álvaro Cunqueiro (Galaxia) 1. Vigo: Galaxia, 2004. Fole, Ánxel. Á Lús Do Candil: Contos a Carón Do Lume. 16a ed. Literaria (Galaxia) 1. Vigo: Galaxia, 2000. Gonsar, Camilo. Como Calquera Outro Día. 3a ed. Literaria (Galaxia) 224. Vigo: Galaxia, 2005. Méndez Ferrín, X. L. O Crepúsculo E as Formigas. 13a ed. Narrativa (Edicións Xerais De Galicia). Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 2004. Queizán, María Xosé. A Orella No Buraco. 2a ed. Literaria (Galaxia) 49. Vigo: Galaxia, 1984.
A poesía	Lectura e análise das seguintes obras: Díaz Castro, Xosé María. Nimbos. Vigo: Galaxia, 2006. Ferreiro, Celso Emilio. Longa Noite De Pedra. Biblioteca Da Cultura Galega (Galaxia) 49. Vigo: Galaxia, 1995. Iglesia Alvaríño, Aquilino. Poesía Galega Completa. Vigo: Edicións Xerais, 1986. Méndez Ferrín, X. L. Poesía Enteira De Heriberto Bens. Ventobranco (Edicións Xerais De Galicia). Vigo: Xerais, 1980.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	3	5
Sesión maxistral	39	39	78
Traballos tutelados	2	36	38

Eventos docentes e/ou divulgativos	0	20	20
Outros	2	4	6
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Haberá unha sesión introdutoria ao conxunto da materia, de dúas horas de duración, con delimitación dos seus contidos, métodos, probas a realizar, textos que deben ler os alumnos, etc.
Sesión maxistral	A docencia centrarase na análise exhaustiva arredor de trece núcleos textuais e autoriais, dos que se irán derivando calas noutras obras e autores adxacentes.
Traballos tutelados	Realizaranse comentarios de texto de numerosos fragmentos textuais ou culturais vinculados coas obras obxecto deste programa. Cada estudante realizará unha exposición na aula sobre un tema acordado co profesor.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Eventualmente o alumnado poderá acudir a conferencias, recitais, mesa redondas, proxeccións de filmes, seminarios literarios, representacións teatrais, etc. e deberá realizar un breve resumo por escrito desta actividade.
Outros	Probas e exames, teóricos, prácticos, orais ou escritos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.
Sesión maxistral	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.
Traballos tutelados	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.
Outros	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.
Probas	Descrición
Probas de resposta curta	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Os alumnos disporán de atención personalizada a través de titorías no despacho do profesor e de atención telemática por medio do correo electrónico e da plataforma faitic ou outras.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Actividades introdutorias	Presentación da materia.	1			
Sesión maxistral	Leccións ao longo do primeiro cuadrimestre.	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4

Traballos tutelados	Traballos de lectura e análise das obras obxecto do programa.	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia, e participación, a seminarios desenvolvidos en paralelo ás clases e vinculados cos contidos da materia.	9			
Outros	Asistencia a conferencias, exposicións, representacións, proxeccións, etc.	10			
Probas de resposta curta	Exame sobre contidos moi concretos cunha cantidade numerosa de preguntas que o alumnado ha responder no espazo dunha soa liña.	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Desenvolvemente de dous ou tres grandes asuntos, ben vinculados coa historiografía, ben coas obras lidas e comentadas.	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT2 CT4

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado que non opte pola avaliación continua (tamén na convocatoria de xullo) será avaliado por medio dun exame final (100% da nota final) ou da entrega dun traballo de formación/investigación acordado previamente co profesor (100% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Obras de lectura obrigatoria:

1. Beiras, Xosé Manuel. *O Atraso Económico De Galicia*. 2a ed. Alén Nós (Galaxia). Vigo: Galaxia, 1981.
2. Blanco-Amor, Eduardo. *A Esmorga*. 4a ed. rev. Biblioteca Blanco Amor (Galaxia). Vigo: Galaxia, 2010.
3. Cunqueiro, Álvaro. *Don Hamlet E Outras Pezas: Teatro Galego Completo (1932-1968)*. Biblioteca Álvaro Cunqueiro (Galaxia) 7. Vigo: Galaxia, 2007.
4. □□□. *Merlín E Familia I Outras Historias*. Biblioteca Álvaro Cunqueiro (Galaxia) 1. Vigo: Galaxia, 2004.
5. Díaz Castro, Xosé María. *Nimbos*. Vigo: Galaxia, 2006.
6. Ferreiro, Celso Emilio. *Longa Noite De Pedra*. Biblioteca Da Cultura Galega (Galaxia) 49. Vigo: Galaxia, 1995.
7. Fole, Ánxel. *Á Lús Do Candil: Contos a Carón Do Lume*. 16a ed. Literaria (Galaxia) 1. Vigo: Galaxia, 2000.
8. Gonsar, Camilo. *Como Calquera Outro Día*. 3a ed. Literaria (Galaxia) 224. Vigo: Galaxia, 2005.
9. Iglesia Alvariño, Aquilino. *Poesía Galega Completa*. Vigo: Edicións Xerais, 1986.
10. Iglesia Alvariño, Aquilino, and Real Academia Galega. Aquilino Iglesia Alvariño: *Vida E Obra: Escolma De Textos*. Publicacións Da Real Academia Galega. A Coruña: Real Academia Gallega, 1986.
11. Méndez Ferrín, X. L. *Poesía Enteira De Heriberto Bens*. Ventobranco (Edicións Xerais De Galicia). Vigo: Xerais, 1980.
12. Queizán, María Xosé. *A Orella No Buraco*. 2a ed. Literaria (Galaxia) 49. Vigo: Galaxia, 1984.
13. *7 Ensayos Sobre Rosalía*. Vigo: Galaxia, 1952.

Bibliografía complementaria

Alonso Girgado, Luis. *Ánxel Fole E "Á Lús Do Candil"*. Nigra Ensaio 4. Vigo: Nigra, 1997.

Alonso Montero, Xesús, and Lugo. *Ánxel Fole, García Lorca E Os "Seis Poemas Galegos"*. Lugo: Concello de Lugo, 2006.

Alonso Montero, Xesús, Real Academia Galega, and Ourense (Provincia). *"Manifestos" En Verso En Favor Da Poesía Civil Nos Primeiros Tempos Da Posguerra Na Galicia Da Terra E Na Galicia Emigrante (1939-1962): Discurso Lido O Día 30 De outubro De 1993, No Acto Da Súa Recepción*. A Coruña : Ourense: Real Academia Galega ; Deputación Provincial, 1993.

Anxel Fole: *1903-1986, Unha Fotobiografía*. Edición especial para o Día das Letras Galegas 1997. Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 1997.

Arquivo do Reino de Galicia, and Galicia. *A Galicia De Anxel Fole: 4a Mostra Do Arquivo Do Reino De Galicia, 17 De Maio-17 De Xuño, 1997*. [Santiago de Compostela: Dirección Xeral de Patrimonio Cultural], 1997.

Asociación Socio-Pedagóxica Galega. *Poesía De Posguerra: Antoloxía*. A Nosa Literatura (AS-PG) 34. Vigo: Asociación Socio-Pedagóxica Galega, 1997.

Bermúdez Montes, María Teresa. *As Poutas Da Censura Sobre "A Orella No Buraco"*, 2011.

Blanco, Carmen. *Literatura Galega Da Muller*. Xerais Universitaria. Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 1991.

Blanco, Luisa. *Mito O Realidad, Cunqueiro Astrólogo-Astrónomo*, 1999.

Cabana, Darío Xohán, and Lugo. *Cunqueiro E Don Hamlet En Lugo: (San Froilán, 1959)*. San Froilán Dos Devanceiros (Lugo. Concellería De Cultura e Turismo) 4. Lugo: Concello de Lugo, Concellería de Cultura e Turismo, 2007.

Casares, Carlos. *A Vida De Anxel Fole*. Árbore (Galaxia). Vigo: Galaxia, 1996.

[[[. *Conversas Con Ánxel Fole*. Conversas (Galaxia) 1. Vigo: Galaxia, 1984.

[[[. *Conversas Con Ánxel Fole*. Biblioteca Carlos Casares (Galaxia) 8. Vigo: Galaxia, 2005.

Castelao, Manuel. *Álvaro Cunqueiro: "O Incerto Señor Don Hamlet"*. Ensaio (Laivento) 281. Bertamiráns (A Coruña): Laivento, 2011.

[[[. Novoneyra-Celso Emilio: *Os Eidos-Longa Noite De Pedra*. Ensaio (Laivento) 256. Santiago de Compostela: Laivento, 2009.

Castro Buerger, Iago. *Unha Visión Sistémica Das Traducións De Cunqueiro No Faro De Vigo*, 2005.

Congreso Anxel Fole, and Galicia. *Ánxel Fole: Actas Do Congreso [celebrado En] Lugo, 22-24 de Maio De 1997*. Colección De Difusión Cultural (Galicia. Xunta) 6. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, 1997.

Criado Martínez, Ninfa. *Álvaro Cunqueiro, El Juego De La Ficción Dramática*. Anejos De Revista De Literatura (Consejo Superior De Investigaciones Científicas (España)) 60. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 2004.

Cunqueiro, Álvaro. *Don Hamlet E Outras Pezas: Teatro Galego Completo (1932-1968)*. Biblioteca Álvaro Cunqueiro (Galaxia) 7. Vigo: Galaxia, 2007.

[[[. *Merlín E Familia I Outras Historias*. Biblioteca Álvaro Cunqueiro (Galaxia) 1. Vigo: Galaxia, 2004.

Dasilva Fernández, Xosé Manuel. *Álvaro Cunqueiro Censurado Polo Franquismo*, 2011.

[[[. *Traducir a Fole Como Desafío*, 1997.

Fernández del Riego, Francisco. *Álvaro Cunqueiro Mora: Escritor*. Galegos Na Historia (Ir Indo) 34. Vigo: Ir Indo, 2007.

Fernández Velho, Rosário. *Literatura Galega Do Século XX*. Cadernos De Literatura Galega (A Nosa Terra). Vigo: A Nosa Terra, 2006.

Fole, Ánxel, and Arquivo Sonoro de Galicia. Homenaxe a Ánxel Fole: Día Das Letras Galegas 1997: Escolma De Entrevistas Realizadas Por Margarita Ledo, Carlos Casares E Claudio Rodríguez Fer. As Nosas Voces (Arquivo Sonoro De Galicia) 13. Santiago de Compostela: Arquivo Sonoro de Galicia, 1997.

Forcadela, Manuel. A Esmorga De Eduardo Blanco-Amor. Guías De Lectura (Edicións Do Cumio). Vilaboa (Pontevedra): Edicións do Cumio, 1991.

□□□. Á Lus Do Candil De Anxel Fole. Guías De Lectura (Edicións Do Cumio). Vigo: Edicións do Cumio, 1997.

□□□. Á Lus Do Candil De Anxel Fole. Guías De Lectura (Edicións Do Cumio). Vigo: Edicións do Cumio, 1997.

□□□. Centro de Investigacións Lingüísticas e Literarias Ramón Piñeiro, and Galicia. Diálogos Na Néboa, Álvaro Cunqueiro E Ramón Piñeiro Na Xénese Da Literatura Galega De Posguerra. Cadernos Ramón Piñeiro (Centro De Investigacións Lingüísticas e Literarias Ramón Piñeiro) 8. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, Secretaría Xeral de Política Lingüística : Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2005.

□□□. Manual E Escolma Da Nova Narrativa Galega. Literatura e Crítica (Sotelo Blanco) 4. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco, 1993.

□□□. Notas a Unha Lectura d'□□A Esmorga□, 1993.

□□□. Unha Visión Psicoanalítica De □□A Esmorga□, 1997.

Fundación Pedro Barrié de la Maza, Conde de Fenosa. Diccionario De Fole. Colección Galicia Viva (Fundación Pedro Barrié De La Maza, Conde De Fenosa). Lugo: Fundación Pedro Barrié de la Maza, Conde de Fenosa: El Progreso, 1997.

Galicia. Longa Noite De Pedra Poetas Da Guerra E Da Postguerra. Vídeo. Ophiusa, 1989.

Gonsar, Camilo. Como Calquera Outro Día. 3a ed. Literaria (Galaxia) 224. Vigo: Galaxia, 2005.

González Alonso, Cristina, and Universidade de Vigo. As (Re)traducións De Álvaro Cunqueiro En □Faro De Vigo□: Unha Achega. [Vigo: s.n.], 2007.

González, Manuel Gregorio, and Fundación José Manuel Lara. Don Álvaro Cunqueiro: Juglar Sombrío. Sevilla: Fundación José Manuel Lara, 2007.

González-Millán, Xoán, and Fundación Alfredo Brañas. Fantasía E Desintegración Na Narrativa De Alvaro Cunqueiro. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 14. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1996.

Iglesia Alvariño, Aquilino. Poesía Galega Completa. Vigo: Edicións Xerais, 1986.

Iglesia Alvariño, Aquilino, and Real Academia Galega. Aquilino Iglesia Alvariño: Vida E Obra: Escolma De Textos. Publicacións Da Real Academia Galega. A Coruña: Real Academia Gallega, 1986.

Iglesia Alvariño, Aquilino, Universidade de Santiago de Compostela, and Universidade de Santiago de Compostela. Antoloxía De Aquilino Iglesia Alvariño. Santiago de Compostela: Universidade, Servicio de Publicacións, 1986.

Ladeira Yrago, José. Sobre Las Fugas De Cunqueiro: Otra Vida De Álvaro Entre El Periodismo Y La Literatura. Manancial (Auga Editora). Santiago de Compostela: Auga Editora, 2011.

Literatura Galega Do Século XX: Comentario De Textos Para COU. Ágora (Galaxia). Vigo: Galaxia, 1992.

Literatura Galega Século XX: Propostas De Lectura E Comentario. Vigo: Promocións Culturais Galegas, 2001.

Literatura Galega: Século XX. 1a ed. Historia De Galicia (A Nosa Terra). Vigo: A Nosa Terra, 2001.

Lourenzo, Manuel, and A Coruña (Provincia). Guía Das Obras Dramáticas De Álvaro Cunqueiro. Manuais Casahamlet (A Coruña (Provincia). Deputación Provincial) 6. A Coruña: Deputación Provincial de A Coruña, 2006.

Martínez López, Ramón, and Fundación Otero Pedrayo. A Literatura Galega No Exilio. Publicacións Da Fundación Otero Pedrayo. Trasalba (Orense): Fundación Otero Pedrayo, 1987.

- Martínez Torrón, Diego, and Fundación Alfredo Brañas. O Outro Rosto De Alvaro Cunqueiro. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 13. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1996.
- Millán González-Pardo, Isidoro, and Fundación Alfredo Brañas. Lembranza E Comento De Alvaro Cunqueiro. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 7. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1994.
- Noia Campos, María Camino. A Nova Narrativa Galega. Agra Aberta (Galaxia) 9. Vigo: Galaxia, 1992.
- . Pra Unha Clasificación De Merlín E Familia, n.d.
- Palacio, Xosé Antón. Anxel Fole, Traductor, 1997.
- . Cunqueiro Tradutor E Anosador, 2007.
- . Os Sobrenomes Como Materia Literaria En Cunqueiro, 2004.
- Raña Lama, Román. A Noite Nas Palabras: Unha Aproximación Á Poesía Galega De Posguerra. Estudos e Investigacións (Sotelo Blanco). Santiago de Compostela: Sotelo Blanco, 1996.
- Requeixo, Armando. Anxel Fole: Aproximación Temática Á Súa Obra Narrativa En Galego. Ensaio (Edicións Do Cumio) 5. Vigo: Edicións do Cumio, 1996.
- Risco, Antón, and Fundación Alfredo Brañas. Cunqueiro E a Historia. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 12. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1996.
- Rodríguez Ennes, Luis. As Institución Xurídicas Na Narrativa De Álvaro Cunqueiro, 2011.
- Rodríguez Fer, Claudio. A Galicia Misteriosa De Anxel Fole. Serie Liminar (Edicións Do Castro). Sada (La Coruña): Ed. do Castro, 1981.
- . Anxel Fole: Vida E Obra. Letras Galegas (Edicións Xerais De Galicia). Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 1997.
- Rodríguez, Francisco. Literatura Galega Contemporánea: (problemas De Método E Interpretación). Criterio (Edicións Do Cumio) 0. Vilaboa, Pontevedra: Edicións do Cumio, 1990.
- Rodríguez Gómez, Luciano, and Lugo (Provincia). A Poesía De Aquilino Iglesia Alvariño. Lugo: Deputación Provincial, Servicio Publicacións, 1994.
- Rodríguez Gómez, Luciano. O Pó Dos Días: Introducción Temática Á Poesía De Aquilino Iglesia Alvariño. 1a ed. Universitaria (Edicións Xerais De Galicia). Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 2009.
- Rodríguez López, Manuel. Viaxes Con Anxel Fole. Serie Testemuña (Edicións Do Castro). Sada: Edicións do Castro, 1988.
- Rodríguez Vega, Rexina. Álvaro Cunqueiro, Unha Poética Da Recreación. Ensaio (Laiovento) 85. Santiago de Compostela: Laiovento, 1997.
- Salvador Miguel, Nicasio, and Fundación Alfredo Brañas. A Tradición Medieval Na Novelística De Alvaro Cunqueiro. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 10. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1996.
- Spitzmesser, Ana María. Álvaro Cunqueiro, La Fabulación Del Franquismo. Ensaio (Edicións Do Castro). Sada: Edicións do Castro, 1995.
- Tarrío Varela, Anxo. Literatura Galega: Aportacións a Unha Historia Crítica. Xerais Universitaria. Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 1994.
- . Literatura Galega: Aportacións a Unha Historia Crítica. 2a ed. Xerais Universitaria. Vigo: Edicións Xerais de Galicia, 1998.
- Universidade de Santiago de Compostela, and Universidade de Santiago de Compostela. Anxel Fole: Día Das Letras Galegas 1997.
- Santiago de Compostela: Universidade, Servicio de Publicacións e Intercambio Científico, 1997.

Varela Iglesias, José Luis, and Fundación Alfredo Brañas. Tradición E Innovación En Cunqueiro. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 15. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1996.

Vega, Ángel de la. Ánxel Fole: 101 Anécdotas. Crónica (Edicións Xerais De Galicia). Vigo: Xerais, 2003.

Vila Pernas, Miguel. A Cociña De Merlín: Que E Como Comen Os Personaxes De Merlín E Familia. Guías Galaxia. Vigo: Galaxia, 2005.

Villanueva, Darío, and Fundación Alfredo Brañas. O Realismo Marabiloso En Alvaro Cunqueiro. Colección Autoidentificación (Fundación Alfredo Brañas) 11. Santiago de Compostela: Fundación Alfredo Brañas, 1996.

Xosé Luís Méndez Ferrín, O Home, O Escritor. A Coruña: Universidade da Coruña, 2002.

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Seminario de literatura galega desde 1975 ata a actualidade/V01G160V01706

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Seminario de literatura galega desde 1975 ata a actualidade/V01G160V01706

DATOS IDENTIFICATIVOS**Seminario de literatura galega desde 1975 ata a actualidade**

Materia	Seminario de literatura galega desde 1975 ata a actualidade			
Código	V01G160V01706			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Noya Campos, María del Camino Fernández Álvarez, Manuel Santiago			
Profesorado	Fernández Álvarez, Manuel Santiago Noya Campos, María del Camino			
Correo-e	mffft@uvigo.es cnoia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo e análise da literatura galega deste período.			

Competencias

Código	
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CE3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
CE9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
CE11	Mostrar sensibilidade cara ás achegas feitas polas mulleres á literatura e á cultura española, galega e portuguesa nos seus diferentes ámbitos xeográficos e culturais. Entender as funcións do canon, a súa formación e os seus axentes, e valorar as exclusións que xera, por exemplo, a exclusión dos textos de escritoras, particularmente nos diferentes ámbitos xeográficos e culturais das linguas galega e española.
CE12	Posuír unha conciencia crítica ante mecanismos de exclusión e discriminación das mulleres na linguaxe
CT1	Que o estudantado demostrase posuír e comprender coñecementos dunha área de estudo que parte da base da educación secundaria, que se adoita atopar nun nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

CT5 Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Resultados de aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Desenvolver unha visión interrelacionada do repertorio literario do período histórico.	CB2	CE3	CT2
	CB3	CE7	CT3
	CB4	CE8	CT5
	CB5	CE9	
		CE11	
		CE12	
- Coñecemento dos principios constitucionais dos países do primeiro idioma.			
Fomentar a capacidade crítica con todo tipo de textos e xéneros deste período, independentemente da súa natureza.	CB2	CE3	CT1
	CB3	CE6	CT3
	CB4	CE8	CT4
	CB5	CE11	
Capacitarse para a aplicación da análise histórica ás principais figuras literarias deste período.	CB2	CE3	CT2
	CB3	CE6	CT3
	CB4	CE8	CT4
	CB5	CE11	
Valorar as contribucións da literatura neste período ó proceso de autocoñecemento e dignificación de Galicia	CB2	CE3	CT1
	CB3	CE6	CT2
	CB4	CE7	CT3
	CB5	CE8	CT4
		CE9	CT5
		CE11	

Contidos

Tema	
1. Coordenadas socio-culturais e literarias desde 1970 a 1980.	1.1. A poética social de 1973. 1.2. A poética de Álvaro Cunqueiro. 1.3. As novas poéticas aparecidas en 1976. 1.4. Influencia na nova xeración de poetas de 1980.
2. A xeración poética dos 80.	2.1. Estudo dos/as principais poetas da xeración dos 80. 2.2. Grupos poéticos: Rompente, Cravo Fondo, Alén, Loia. 2.3. A nova sentimentalidade, o culturalismo, poesía amorosa, a visión da paisaxe, o compromiso, a herdanza das vangardas na poesía escrita na década dos anos 80
3. As poéticas dos e das poetas dos 90 en diante.	3.1. Diferenzas coa poética dos 80. 3.2. Discursos non líricos. 3.3. A poética da muller. 3.4. A nova oralidade.
4. Consolidación e mudanza no xénero narrativo.	4.1. Desenvolvemento da novela e do conto. 4.1.1. Subxéneros narrativos. 4.1.2. Autores/autoras.
5. Estudo específico dos distintos subxéneros narrativos.	5.1. A novela histórica. 5.2. A crónica social. 5.3. A narrativa policiaca. 5.4. A narrativa intimista. 5.5. A narrativa feminista. 5.6. A novela de aventuras. 5.7. A novela fantástica e vangardista.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	26	52	78
Traballos de aula	19	50	69
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O desenvolvemento da aula farase comezando pola explicación da profesora dos temas propostos no programa para seguir coa presentación dun texto (poético ou narrativo) previo á participación do alumnado.

Traballos de aula	Unha alumna comentará o texto obxecto de estudo e a continuación as compañeiras achegarán as súas opinións sobre as lecturas feitas coa finalidade de manter un debate sobre o texto analizado.
-------------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	As alumnas matriculadas recibirán todas as explicacións e indicacións que soliciten para un seguimento correcto da materia e para satisfacer todo tipo de dúbidas sobre os contidos do temario.
Probas	Descrición
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As alumnas matriculadas recibirán todas as explicacións e indicacións que soliciten para un seguimento correcto da materia e para satisfacer todo tipo de dúbidas sobre os contidos do temario.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Sesión maxistral	Os contidos teóricos explicados nas sesións maxistras serán avaliados mediante dous tipos de probas: a entrega dun traballo sobre cada texto analizado e por probas de coñecemento. Faranse dúas probas dos contidos de poesía e dúas ou tres de narrativa.	50	CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Traballos de aula	O alumnado terá que presentar unha recensión documentada por cada obra de lectura obrigatoria.	35	CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	As alumnas que se presenten ás probas parciais do programa e as superen non terán que facer o exame final. As alumnas que non se presentaran ás probas ou que non as superarán terán un exame final en XANEIRO, o xoves 15 ás 11: 00.	15	CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE6 CE7 CE8 CE9 CE11 CE12	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na primeira edición das actas o sistema de avaliación é o descrito arriba. O alumnado que non poida asistir ás aulas deberá falar nos primeiros días de clase coa profesora. En todo caso, deberá entregar os traballos de curso (35%) e un exame final (65%).

A porcentaxe de presencialidade obrigatoria na avaliación continua é do 80%.

Na avaliación de xullo, o alumnado deberá entregar os traballos de aula (35%) e facer un exame dos contidos da materia (65%).

Bibliografía. Fontes de información

Ameixeiras, Diego, **Asasinato no Consello Nacional**, Xerais,
 Caamaño, Begoña, **Circe ou o pracer do azul**, Galaxia,
 Cunqueiro, Álvaro, **Herba de aquí e acolá**, Galaxia,
 de Toro, Xelis, **Riofero**, Xerais,
 Fernández, Miguel Anxo, **Bícame Frank**, Galaxia,
 Fernández Naval, Francisco, **A noite branca**, Xerais,
 Méndez Ferrín, Xosé Luís, **Con pólvora e magnolias (1976) de**, Edicións Xerais,
 Riveiro Coello, Antón, **Acordes náufragos**, Galaxia,
 Sumai, Anxos, **Así nacen as baleas**, Galaxia,
 Zúñiga, Iolanda, **Vidas post-it**, Xerais,

Bibliografía básica

Casas, Arturo . *Antoloxía consultada da poesía galega 1976-2000*. Lugo: Tris.Tram, 2003.

Forcadela, M. *Sete leccións de poesía*. A Coruña: Espiral Maior, 2009.

Rodríguez Baixeras, Xavier. *Bos tempos para a lírica*. A Coruña: Espiral Maior, 2009.

Rodríguez, Luciano. *Poetas galegos do século XX*. A Coruña: Espiral maior, 2004.

Tarrío, A. *Literatura Ga lega. Aportacións para unha historia crítica* . Vigo: Xerais, 1994. 2ª edición 1998.

Vilavedra, D. *Historia da Literatura Galega*. Vigo: Galaxia, 1999.

Vilavedra, D. (coord..) *Diccionario de literatura galega I e II*. Vigo: Galaxia, 1997-1998.

VV.AA. *Historia da Literatura Galega*. Vigo: A Nosa Terra-ASPG, 1996, volume 5.

VV. AA. *Galicia. Historia da Literatura Galega*. A Coruña: Hércules Edicións, Tomo 33 e 34.

Ó longo do cuadrimestre entregarase a bibliografía complementaria.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Edición de textos literarios/V01G160V01906

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

As escritoras da historia literaria/V01G160V01917

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Crítica literaria/V01G160V01922

Outros comentarios

Para o seguimento da materia é necesaria a lectura dos textos seguintes:

1. (Re)lectura dos poemarios

Con pólvora e magnolias (1976) de Méndez Ferrín

Herba aquí e acolá (1980) de A. Cunqueiro.

Textos das antoloxías citadas na bibliografía.

2. Narrativa: novelas e contos

A noite branca de Francisco Fernández Naval. Vigo: Xerais, 2012.

Asasinato no Consello Nacional de Diego Ameixeiras. Vigo: Edicións Xerais, 2010.

Bícame Frank de Miguel Anxo Fernández, Vigo: Galaxia, 2013.

Así nacen as baleas de Anxos Sumai. Vigo: Galaxia, 2007.

Circe ou o pracer do azul de Begoña Caamaño. Vigo: Galaxia, 2009.

Riofero de Xelis de Toro. Vigo: Xerais, 2009.

Acordes náufragos de Antón Riveiro Coello. Vigo: Galaxia, 2013.

Vidas post-it de Iolanda Zúñiga. Vigo: Xerais, 2007.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Gramática galega III**

Materia	Gramática galega III			
Código	V01G160V01801			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Rodríguez Guerra, Alexandre			
Profesorado	Rodríguez Guerra, Alexandre			
Correo-e	xandre@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Aproximación ás relacións sintácticas interoracionais sen perder de vista os enunciados e os parágrafos que constitúen.			

Competencias

Código				
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario			
CE5	Dispoñer dos coñecementos necesarios para a comprensión, análise, desenvolvemento, avaliación e aproveitamento dos recursos lingüísticos e literarios para o futuro profesional			
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.			
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.			
CE9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.			
CE13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación			
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.			
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado			
CT5	Que o alumnado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Recoñecer nos textos galegos as relacións que se establecen entre as oracións, tendo moi presente os enunciados e os parágrafos que constitúen.	CB3	CE4	CT3
Coñecer, argumentar e xustificar nos textos galegos as especificidades oracionais en función do contido que se queira transmitir.	CB2 CB3	CE4 CE6 CE7 CE9 CE13	CT2 CT3
(Re)coñecer, comprender e ser capaz de explicar a (a)gramaticalidade oracional en textos galegos.	CB4 CB5	CE5 CE7	CT4 CT5

Contidos	
Tema	
1. Estructuras oracionais e conxuncións, locucións conxuntivas e marcadores discursivos en galego	1.1. As conxuncións e locucións conxuntivas en galego 1.2. Os marcadores discursivos en galego
2. As construcións coordinadas en galego	2.1. A conxunción copulativa 'e' en galego
3. As estruturas supraoracionais nos textos galegos	3.1. Tipos de relación e complexidade estrutural (a recursividade) 3.2. Esquemas máis produtivos

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	18	14	32
Traballos tutelados	6	51	57
Sesión maxistral	18	12	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	25	27

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates etc. realizados por relatores/as de prestixio, que permitirán afondar ou complementar os contidos da materia.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade en que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Empregaranse como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	Elaboración dun traballo proposto polo docente que permita avaliar a competencia do alumnado no relativo ao dominio da lingua, técnicas e mecanismos de redacción dun texto.
Sesión maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que desenvolverá o alumnado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O docente poderá ter algunha titoría individualizada ou en pequeno grupo co alumnado a propósito dos traballos e proxectos se non abonda coas explicacións, comentarios e indicacións que se dean na aula.

Avaliación					
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Resolución de problemas e/ou exercicios	O docente recompilará as cualificacións de todas as actividades prácticas que se vaian identificando como avaliáveis.	25	CB2 CB3 CB4 CB5	CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE13	CT2 CT3 CT4 CT5
Traballos tutelados	Cada discente elaborará individualmente un traballo escrito seguindo as indicacións do profesor. Deberase expoñer oralmente na aula o último día de aulas prácticas. A data límite para a súa entrega será o día en que se realice a proba escrita.	40	CB2 CB3 CB4 CB5	CE4 CE5 CE6 CE7 CE9 CE13	CT2 CT3 CT4 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Nunha proba escrita despois de acabaren as aulas (proponse como data o mércores 18 de maio), avaliaranse os coñecementos adquiridos ó longo do curso (inclúense os procedentes da bibliografía, das explicacións do docente nas aulas maxistras ou nas aulas prácticas, etc.). Ata un 4% do valor desta epígrafe pode alcanzarse grazas á asistencia participativa nas aulas.	35	CB2 CB3 CB4 CB5	CE4 CE5 CE6 CE9	CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado deberá decidir ó comezo do curso se opta por un sistema de avaliación continua ou por outro de avaliación única.

Asistencia para a avaliación continua: o alumnado deberá asistir a un mínimo do 80% das aulas (tanto das horas teóricas coma das prácticas). Para poder facer media, haberá que superar cada unha das tres tipoloxías de avaliación anteriores. Todas as prácticas, actividades e traballos solicitados polo docente teñen que se entregar, para poder ser avaliados, nos prazos marcados. Os discentes que non perdan o dereito á avaliación continua poderán recuperar na avaliación do mes de xullo, na data fixada pola Facultade, aquelas probas que non superasen na avaliación de maio.

O alumnado que opte pola avaliación única, ou que non cumpra cos requisitos para a avaliación continua, poderá superar a materia, tanto en maio (na mesma data sinalada na descrición das probas, cfr. supra) coma en xullo (na data oficial fixada pola FFT), a través dun exame final escrito [50%] e mais dous traballos (seguindo as indicacións do docente) [50%]. Cómpre superar tanto o exame coma os traballos para poder aprobar a materia. Aínda que se opte por un sistema de avaliación única aconséllase a asistencia ás aulas.

O plaxio ou a copia serán penalizados cun 0 na proba en que se cometan.

Todas as consultas realizadas por correo electrónico atenderanse no horario de titorías.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica.

Álvarez, R.; H. Monteagudo e X. L. Regueira (1986): *Gramática galega*. Vigo: Galaxia.

Álvarez, R. e X. Xove (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.

BILEGA, *Bibliografía informatizada da lingua galega*. Dir. Francisco García Gondar. Centro de Investigacións Ramón Piñeiro (CILL-RP). Disponible en rede

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Gramática galega II/V01G160V01603

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia da lingua galega**

Materia	Historia da lingua galega			
Código	V01G160V01802			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Rodríguez Guerra, Alexandre			
Profesorado	Rodríguez Guerra, Alexandre			
Correo-e	xandre@uvigo.es			
Web				
Descrición	Percorrido sistemático polos principais cambios lingüísticos que levaron do latín ó galego moderno. xeral			

Competencias

Código				
CB1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
CE3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos			
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario			
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.			
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.			
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.			
CE13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación			
CT1	Que o estudantado demostrase posuír e comprender coñecementos dunha área de estudo que parte da base da educación secundaria, que se adoita atopar nun nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.			
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado			
CT5	Que o alumnado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Coñecer en profundidade a tradición literaria galega do séc. XX			
Coñecer e aplicar os conceptos, técnicas, recursos e métodos da lingüística histórica no caso concreto da lingua galega.	CB1	CE3 CE4	CT1

Identificar e interpretar procesos de variación e cambio na lingua galega nos niveis léxico-semántico, gramatical e fonético-fonolóxico.	CB1 CB5	CE4 CE8	CT1 CT5
(Re)coñecer, situar e interpretar adecuadamente os grandes cambios léxico-semánticos, morfolóxicos, sintácticos e fonético-fonolóxicos que se produciron no paso do latín ó galego.	CB2 CB3 CB4 CB5	CE4 CE6 CE7 CE8 CE13	CT2 CT3 CT4 CT5
Ser capaces de coñecer, situar e caracterizar lingüisticamente os textos galegos de épocas pretéritas.	CB3	CE4 CE6	CT3

Contidos

Tema	
1. Historia da lingua galega	1.1. Introducción
2. Estudo histórico do léxico galego	2.1. Léxico galego de orixe (pre/pos)latina
3. Principais cambios fonético-fonolóxicos no paso do latín ó galego	3.1. O sistema vocálico 3.2. O sistema consonántico
4. Principais cambios morfolóxicos no paso do latín ó galego	4.1. Formas léxicas (eido nominal e verbal) 4.2. Formas gramaticais
5. Principais cambios sintácticos no paso do latín ó galego	5.1. Niveis frástico e, sobre todo, oracional

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	21	42	63
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	5	20
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	40	44
Traballos e proxectos	4	15	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto que desenvolverá o alumnado.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates etc. realizados por relatores/as de prestixio, que permitirán afondar ou complementar os contidos da materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade en que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Empregaranse como complemento da lección maxistral.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Probas	Descrición
Traballos e proxectos	O docente poderá ter algunha titoría individualizada ou en pequeno grupo co alumnado a propósito dos traballos e proxectos se non abonda coas explicacións, comentarios e indicacións que se dean na aula.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Resolución de problemas e/ou exercicios	O docente recompilará as cualificacións de todas as actividades prácticas que se vaian identificando como avaliáveis.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE4 CE6 CE7 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Probas de resposta longa, Nunha proba escrita despois de acabaren as aulas (proponse a data do mércores 25 de maio), avaliaranse os coñecementos adquiridos ó longo do curso (inclúense os procedentes da bibliografía, das explicacións do docente nas aulas maxistras ou nas aulas prácticas, etc.). Ata un 4% do valor desta epígrafe pódese alcanzar grazas á asistencia participativa nas aulas.	65	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE4 CE6 CE7 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Traballos e proxectos Cada discente elaborará individualmente un traballo escrito seguindo as indicacións do profesor. Terase que entregar, e expoñer oralmente na aula, na primeira semana de maio.	15	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE3 CE4 CE6 CE7 CE8 CE13	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado deberá decidir ó comezo do curso se opta por un sistema de avaliación continua ou por outro de avaliación única.

Asistencia para a avaliación continua: o alumnado deberá asistir a un mínimo do 80% das aulas (tanto das horas teóricas coma das prácticas). Para poder facer media, haberá que superar cada unha das tres tipoloxías de avaliación anteriores. Todas as prácticas, actividades e traballos solicitados polo docente teñen que se entregar, para poder ser avaliados, nos prazos marcados. Os discentes que non perdan o dereito á avaliación continua poderán recuperar na avaliación do mes de xullo, na data fixada pola Facultade, aquelas probas que non superasen na avaliación de maio.

O alumnado que opte pola avaliación única, ou que non cumpra cos requisitos para a avaliación continua, poderá superar a materia, tanto en maio (na mesma data sinalada na descrición das probas, cfr. supra) coma en xullo (na data oficial fixada pola FFT), a través dun exame final escrito [65%] e mais dun traballo (seguindo as indicacións do docente) [35%]. Cómpre superar tanto o exame coma o traballo para poder aprobar a materia. Aínda que se opte por un sistema de avaliación única aconséllase a asistencia ás aulas.

O plaxio ou a copia serán penalizados cun 0 na proba en que se cometan.

Todas as consultas realizadas por correo electrónico atenderanse no horario de titorías.

Bibliografía. Fontes de información

Corominas, Joan e José Antonio Pascual (1980-1991): *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. 6 vols. Madrid: Gredos, 1980 (I-III); 1981 (IV); 1983 (V); 1991 (VI).

García de Diego, Vicente (1909): *Elementos de gramática histórica gallega (Fonética-Morfología)*. Santiago de Compostela: Universidade, 1984. Anexo 23 de *Verba* (reed. facs. de: Burgos, Hijos de S. Rodríguez).

González Seoane, Ernesto (dir.) *et alii* (2006): *Diccionario de diccionarios do galego medieval*. Anexo 57 de *Verba*. Santiago de Compostela: Universidade. [Contén CD-ROM].

Maia, Clarinda de Azevedo (1997): *História do Galego-Português. Estado lingüístico da Galiza e do Noroeste de Portugal desde o século XIII ao século XVI (Com referência à situação do galego moderno)*. Coimbra: INIC. 1ª ed. 1986.

Mariño Paz, Ramón (2008): *Historia de la lengua gallega*. Muenchen: Lincom.

Mattos e Silva, Rosa Virgínia (2006): *O português arcaico: fonologia, morfologia e sintaxe*. São Paulo: Contexto.

Nunes, José Joaquim (1975⁸): *Compêndio de Gramática Histórica Portuguesa*. Lisboa: Liv. Clássica Edit. [1919¹]

*Nas clases forneceranse referencias bibliográficas máis específicas.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dialectoloxía do galego/V01G160V01914

Edición de textos/V01G160V01904

DATOS IDENTIFICATIVOS**Terminoloxía e neoloxía do galego**

Materia	Terminoloxía e neoloxía do galego			
Código	V01G160V01803			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición				
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Gómez Clemente, Xosé María			
Profesorado	Gómez Clemente, Xosé María			
Correo-e	xgomez@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia ten como obxecto o coñecemento das principais achegas teóricas sobre terminoloxía e neoloxía e as súas metodoloxías de traballo. Tamén se coñecerá a situación dos estudos sobre estes campos de estudo en Galicia.			

Competencias

Código				
CB1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
CE3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos			
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario			
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.			
CE9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.			
CE13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación			
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.			
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado			

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Comprensión dos conceptos básicos e avanzados de lectura e redacción de textos			
Fundamentar con coñecementos teóricos os principais conceptos da terminoloxía e a neoloxía.	CB1 CB2 CB3	CE3 CE8 CE13	CT3
Capacitar o alumnado para que saiba elaborar un traballo terminográfico.	CB2	CE4 CE13	CT3
Capacitar o alumnado para o emprego de material escrito e de ferramentas informáticas para a consulta lexicográfica e terminolóxica.	CB2	CE13	CT3
Fomentar e capacitar o alumnado para a análise crítica de obras terminográficas.		CE8 CE9 CE13	CT4
Capacitar o alumnado para a identificación, análise e valoración crítica de neoloxismos.	CB1 CB3	CE3 CE4 CE8	CT4
Fomentar o coñecemento das principais obras terminográficas do galego.	CB1	CE8 CE13	CT3

Contidos

Tema

1. Recursos informáticos para a obtención de datos terminolóxicos e neolóxicos e a súa análise.	1.1. Corpus xerais e especializados. 1.2. Dicionarios xerais e especializados. 1.2.1. O traballo terminográfico en Galicia. 1.3. Recursos para a elaboración de obras terminolóxicas especializadas.
2. Teorías da terminoloxía	2.1. A delimitación do campo de estudo. 2.2. Teorías 2.2.1. A teoría xeral da terminoloxía e as súas modificacións. 2.2.2. Socioterminoloxía. 2.2.3 Teoría comunicativa.
3. Textos de especialidade e termos.	3.1. Os textos de especialidade. 3.1.1. Características. 3.1.2. A noción de especialidade. 3.2. Os termos. 3.2.1. A denominación. 3.2.1.1. Procedementos para a creación de termos. 3.2.2. O concepto. 3.2.2.1. A definición en terminoloxía. 3.2.2.2. Relacións conceptuais. 3.2.2.3.. Particularidades denominativas e conceptuais da terminoloxía galega.
4. Metodoloxías	4.1. Metodoloxía do traballo sistemático para a elaboración de obras terminográficas. 4.2. Metodoloxía do traballo específico.
5. Neoloxía.	5.1. Concepto de neoloxismo. 5.2. Tipoloxías. 5.3. Os traballos sobre neoloxía en Galicia.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	13	0	13
Traballos tutelados	13	60	73
Sesión maxistral	22	12	34
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O/a estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	O/a estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre algún tema da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto desenvolvido polo/a estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías Descrición

Sesión maxistral O alumnado ten o dereito a asistir ás titorías marcadas oficialmente. Tamén poderá facer as consultas que desexe a través da plataforma de teledocencia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos de aula	A entrega de dous traballos de aula valorarase cun 10% da nota.	10 CB2	CE8 CT3 CE9 CT4 CE13

Traballos tutelados	Cada alumno ou alumna terá que entregar dous traballos: 1. Un glosario especializado elaborado a partir dun corpus. 30%. 2. Un traballo sobre neoloxía, referido a problemas denominativos e conceptuais. 30%.	60	CB1 CB2 CB3	CE3 CE4 CE8 CE9 CE13	CT3 CT4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame, ó final do cuadrimestre, sobre o temario non avaliado nos traballos.	30	CB1 CB2 CB3	CE3 CE8 CE13	CT3

Outros comentarios sobre a Avaliación

1ª edición das actasO alumnado, ó comezo do cuadrimestre, poderá escoller entre un sistema de avaliación continua ou avaliación única.

a) Avaliación continua. As probas avaliadas son as que figuran arriba. Para aprobar hai que obter un mínimo dun 5 entre os dous traballos (farase media a partir dun 4 en cada un deles) e un 5 no exame do final dos cuadrimestre (nota mínima para facer media cos traballos 4 puntos).Non se poderá renunciar á avaliación continua, unha vez escollida, e pasar voluntariamente ó sistema de avaliación única agás por causas xustificadas.Para poder seguir a avaliación continua hai que asistir a un mínimo do 60% das clases e entregar os traballos tutelados e de aula nas datas fixadas. Quen non poida cumprir coa condición da asistencia ás aulas deberá comunicarllo ó profesor.Se non se cumpren as condicións de avaliación continua (entrega de traballos, asistencia ás aulas) pasarase automaticamente ó sistema de avaliación única.

b) Avaliación única. Consistirá nun exame sobre todo o temario cun valor do 70% da nota e un traballo sobre un glosario especializado cun valor do 30%. Para facer media entre exame e traballo hai que obter un mínimo de 4 puntos en cada unha das dúas probas.

O exame da materia, tanto o que corresponda á avaliación única coma á avaliación continua, farase no período de traballo autónomo de maio de 2016, nunha data que se decidirá co alumnado.

2ª edición das actas Consistirá nun exame sobre todo o temario cun valor do 70% da nota e un traballo sobre un glosario cun valor do 30%. Para facer media entre exame e traballo hai que obter un mínimo de 4 puntos en cada unha das dúas probas.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Complementarase na aula.

ARNTZ, R. e PICHT, H. 1995 *Introducción a la terminología*. Madrid: Fundación Sánchez Ruipérez. Capítulo II.

CABRÉ, María Teresa. 1993. *La Terminología. Teoría, metodología, aplicaciones*. Barcelona: Editorial Antártida.

CARBALLERÍA ANLLO, Xosé María et alii. (2009). *Gran diccionario Xerais da lingua*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.

CIAPUSCIO, Guiomar.1993. □Reformulation textual: El caso de las noticias de divulgación científica. *Revista Argentina de Lingüística*9 / 1-2. pp. 69-117.

CIAPUSCIO, Guiomar. .2000. □La terminología en la descripción y tipificación del discurso especializado" VII Simposio de Riterm. (2000) <http://www.riterm.net/actes/7simposio/ciapuscio.htm>

DAVIÑA FACAL, Luís. 1996. *Léxico científico*. Santiago: Xunta de Galicia.

GARRIDO, Carlos e Carlos RIERA. 2011. *Manual de galego científico*. 2a ed. Através editora.

GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María. e RODRÍGUEZ GUERRA, Alexandre. 2003. □Neoloxismos na prensa galega□ en *Neoloxía e lingua galega: teoría e práctica*. Vigo: Servicio de Publicacións da Universidade.

GUTIÉRREZ RODILLA, Bertha. 2005. *El lenguaje de las ciencias*, Madrid: Gredos (Capítulos 3 e 4).

KUGUEL, Inés. 2000."La caracterización de los textos de especialidad y el trabajo terminológico". VII Simposio de Riterm (2000). <http://www.riterm.net/actes/7simposio/kuguel.htm>

LERAT, Pierre. 1997. *Las lenguas especializadas*. Barcelona: Ariel Lingüística.

RODRÍGUEZ RIO, X. 2004. *Metodoloxía do traballo terminolóxico puntual en lingua galega*. Santiago: Consello da Cultura Galega.

REAL ACADEMIA GALEGA. 2012. *Diccionario da Real Academia Galega*. En liña. www.realacademiagalega.org

SERVIZO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA DA UNIVERSIDADE DE SANTIAGO. *Un idioma preciso*. <http://www.usc.es/gl/servizos/snl/terminoloxia/uip/index.html>

SERVIZO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA DA UNIVERSIDADE DE SANTIAGO. Buscatermos. Base de datos terminolóxica.

Recomendacións

Outros comentarios

Nesta materia non se explican contidos instrumentais da lingua por seren suficientemente coñecidos. Calquera erro lingüístico será penalizado, ata 0.4 puntos, especialmente nos traballos que se elaboran individualmente.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Literatura española dos séculos XVIII e XIX**

Materia	Literatura española dos séculos XVIII e XIX			
Código	V01G160V01804			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Literatura española e teoría da literatura			
Coordinador/a	Ribao Pereira, Montserrat			
Profesorado	Ribao Pereira, Montserrat			
Correo-e	ribao@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo dos principais autores/autoras e obras da literatura española dos séculos XVIII e XIX, con especial atención á análise dos textos.			

Competencias

Código				
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
CE1	Dominar a comunicación cos e coas falantes das linguas de estudo no grao, en diferentes contextos sociais, profesionais e culturais, desenvolvendo a capacidade de comprensión e expresión oral e escrita, con tolerancia cara á diversidade social e cultural como resultado de defender os dereitos fundamentais de igualdade social, de xénero, de raza e de orientación sexual, e os valores propios da democracia e a cultura da paz.			
CE2	Identificar, comprender e apreciar as principais contribucións das literaturas do español (en España e en América) e do galego, con especial sensibilidade para as literaturas emparentadas, como son as que corresponden ás linguas neolatinas e en particular a portuguesa			
CE3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos			
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario			
CE5	Dispoñer dos coñecementos necesarios para a comprensión, análise, desenvolvemento, avaliación e aproveitamento dos recursos lingüísticos e literarios para o futuro profesional			
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.			
CT5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e á docencia en literatura española.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Formular razoamentos críticos no ámbito de estudo literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva aos textos obxecto de estudo.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5

Mostrar sensibilidade cara ás achegas feitas polas mulleres á literatura e á cultura española, galega e portuguesa nos seus diferentes ámbitos xeográficos e culturais. Entender as funcións do canon, a súa formación e os seus axentes, e valorar as exclusións que xera, por exemplo, a exclusión dos textos de escritoras, particularmente nos diferentes ámbitos xeográficos e culturais das linguas galega e española.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Identificar, comprender e apreciar as principais contribucións da literatura española dos séculos XVIII e XIX	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5

Contidos

Tema

1.Século XVIII	1.1.Poesía. Prosa. Jovellanos. Cadalso 1.2.Teatro. García de la Huerta. Ramón de la Cruz.
2.Século XIX	2.1.Poesía. Espronceda. Bécquer. Rosalía 2.2.Prosa costumbrista. Periodismo. Alarcón. Pardo Bazán. Clarín 2.3.Teatro romántico. Duque de Rivas. La alta comedia. Teatro realista

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	7	0	7
Resolución de problemas e/ou exercicios	8	27	35
Sesión maxistral	30	30	60
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	45	48

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O alumnado desenvolve exercicios na aula baixo as directrices e supervisión da profesora. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do alumnado, como as lecturas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan exercicios relacionados co comentario de textos e análise das obras de lectura obrigatoria. O alumnado debe desenvolver a reflexión literaria de forma autónoma.
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Sesión maxistral	Nas horas de titoría alumnas e alumnos poderán consultar, de maneira personalizada, calquera dúbida que teñan, tanto sobre os contidos da asignatura como sobre as diferentes cuestións relativas ó desenvolvemento dos traballos. Os traballos realizados na aula e os exercicios resoltos na mesma contarán tamén, en todo momento, con esta atención personalizada. A atención por correo electrónico levarase a cabo NAS MESMAS HORAS das titorías presenciais.
Traballos de aula	Nas horas de titoría alumnas e alumnos poderán consultar, de maneira personalizada, calquera dúbida que teñan, tanto sobre os contidos da asignatura como sobre as diferentes cuestións relativas ó desenvolvemento dos traballos. Os traballos realizados na aula e os exercicios resoltos na mesma contarán tamén, en todo momento, con esta atención personalizada. A atención por correo electrónico levarase a cabo NAS MESMAS HORAS das titorías presenciais.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Nas horas de titoría alumnas e alumnos poderán consultar, de maneira personalizada, calquera dúbida que teñan, tanto sobre os contidos da asignatura como sobre as diferentes cuestións relativas ó desenvolvemento dos traballos. Os traballos realizados na aula e os exercicios resoltos na mesma contarán tamén, en todo momento, con esta atención personalizada. A atención por correo electrónico levarase a cabo NAS MESMAS HORAS das titorías presenciais.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Traballos de aula	Reflexión sobre as lecturas. Comentarios de texto. Controis de lectura.	30	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Unha ou varias preguntas teóricas ou a partires de textos que demostren a asimilación específica de contidos, a capacidade de síntese e a comprensión global dos movementos estéticos que se abordan na materia.	70	CB3 CB5	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5	CT2 CT3 CT5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Levar a cabo todos os controis de lectura, os comentarios de texto e as reflexións sobre os títulos obrigatorios será requisito imprescindible para ter dereito á avaliación continuada. Quere isto dicir que o alumnado que non acuda a clase os días marcados para estas actividades presenciais deberá presentarse a unha proba global sobre a materia na data fixada pola profesora que a imparte.

As datas para os controis de lectura facilitaranse ao alumnado ao comenzo das clases.

A data do exame de maio (70% da calificación para os que opten pola avaliación continuada e 100% para os que non) será o martes 10 de maio.

A data do exame de xullo será a que fixe a Facultade.

En calquera caso, para superar a materia é imprescindible demostrar corrección lingüística e ortográfica. Non aprobará quen escriba con faltas de ortografía e/ou acentuación. Tampouco aprobará quen incurra en plaxio.

Bibliografía. Fontes de información

Sainetes,

Lecturas:

Antología de prosa del siglo XVIII (se facilitará en clase o a través de la plataforma TEMA).

2. García de la Huerta, V, *Raquel*, ed. de R. Andioc, Madrid, Castalia.

3. Cruz, Ramón de la, *Sainetes* (antología que se facilitará en clase o a través de la plataforma TEMA).

4. Saavedra, A. de, *Don Álvaro o la fuerza del sino*, ed. de M. Á. Lama, Barcelona, Crítica.

5. Antología de narrativa (en prosa y verso) romántica (se facilitará en clase o a través de la plataforma TEMA).

Alas, L., *Clarín, La Regenta*, ed. de G. Sobejano, Madrid, Castalia.

Historias da Literatura Española:

Alonso, C., *Historia de la Literatura Española*. Vol 5. *Hacia una literatura nacional. 1800-1900*, Barcelona, Crítica, 2010.

Albiac, D., *Historia de la Literatura Española*. Vol 4. *Siglo XVIII*, Barcelona, Crítica, 2011.

Farré, J. et al., eds., *El teatro en la España del siglo XVIII*, Lleida, Universidad de Lleida, 2012.

Ferreras, J. I., *La novela en España. Historia, estudios y ensayos*. Tomo III, *Siglo XIX. Primera Parte (1800-1868)*. Tomo IV, *Siglo XIX. Segunda Parte (1868-1900)*, Madrid, La Biblioteca del Laberinto, 2010.

García de la Concha, V., dir., *Historia de la Literatura Española. Siglo XVIII (I y II)*, coord. G. Carnero (Madrid, Espasa-Calpe, 1995). *Siglo XIX (I)*, coord. G. Carnero (Madrid, Espasa-Calpe, 1997). *Siglo XIX (II)*, coord. L. Romero Tobar (Madrid, Espasa-Calpe, 1998).

Mainer, J. C., *Historia de la Literatura Española*, vol. 6, *Modernidad y Nacionalismo (1900-1939)*, Barcelona, Crítica, 2010.

Rico, F., dir., *Historia y Crítica de la Literatura Española*, vol. 8, *Época contemporánea (1939-1980)*, coord. D. Ynduráin (Barcelona, Crítica, 1980) y suplemento, vol. 8/1, coord. S. Sanz Villanueva y M. Amores (Barcelona, Crítica, 1999); vol. 9, *Los nuevos nombres (1975-1990)*, coord. D. Villanueva (Barcelona, Crítica, 1992) y suplemento, vol. 9/1, coord. J. Gracia (Barcelona, Crítica, 2000).

Recomendacións

Outros comentarios

A introdución xeral aos séculos XVIII e XIX é parte do contido da materia "Panorama de la Literatura en lengua española II" e, polo tanto, constitúe o punto de partida obrigatorio para o desenvolvemento da nova materia. É imprescindible, pois, que o alumnado de Literatura española dos séculos XVIII e XIX coñeza os textos de bibliografía primaria facilitados en Panorama II.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Literatura española dos séculos XX e XXI				
Materia	Literatura española dos séculos XX e XXI			
Código	V01G160V01805			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Literatura española e teoría da literatura			
Coordinador/a	Fariña Busto, María Jesús Luna Selles, Carmen			
Profesorado	Fariña Busto, María Jesús Luna Selles, Carmen			
Correo-e	mbusto@uvigo.es virginials@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Estudo e análise das principais obras da Literatura española dos séculos XX e XXI con 3 finalidades: 1) Ser quen de situar una obra literaria da época dentro das tendencias que se suceden. 2) Comprender a relación entre as características formais das obras do programa e as súas respectivas interpretacións temáticas. 3) Captar a evolución dos diversos xéneros, a través do período estudado.			

Competencias

Código	
CB1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
CE9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
CE10	Ser capaces de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar o medio propio na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
CE11	Mostrar sensibilidade cara ás achegas feitas polas mulleres á literatura e á cultura española, galega e portuguesa nos seus diferentes ámbitos xeográficos e culturais. Entender as funcións do canon, a súa formación e os seus axentes, e valorar as exclusións que xera, por exemplo, a exclusión dos textos de escritoras, particularmente nos diferentes ámbitos xeográficos e culturais das linguas galega e española.
CE12	Posuír unha conciencia crítica ante mecanismos de exclusión e discriminación das mulleres na linguaxe
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Profundar coñecementos sobre a historia das culturas e dos países lusófonos.			
Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.	CB1 CB3 CB4 CB5	CE4 CE6 CE10 CE11	CT2 CT3
Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.	CB2 CB4	CE6 CE7 CE9 CE12	CT2 CT3

Contidos

Tema	
1. Do fin de século aos anos 40	1.1. Poesía 1.1.1. O modernismo: Rubén Darío e outros nomes (selección de textos) 1.1.2. Vanguardia e Xeración do 27 (selección de textos) 1.2. Narrativa 1.2.1. A renovación novelística: Miguel de Unamuno, Niebla (1914) 1.3. Teatro 1.3.1. Valle-Inclán, Divinas palabras (1919) 1.3.2. Federico García Lorca, Bodas de sangre (1931)
2. Entre a postguerra e a transición	2.1. Poesía: entre o social e a experimentación 2.1.1. Un poemario singular: Hijos de la ira (1944), de Dámaso Alonso. 2.1.2. Grupo dos 50, poesía social, novísimos (selección de textos) 2.2. Narrativa: da testemuña á experimentación 2.2.1. Carmen Laforet, Nada (1944) 2.2.2. Elena Fortún, Celia en la revolución (1949) 2.3. Teatro social 2.3.1. Laura Olmo, La camisa (1962)
3. As tres últimas décadas	3.1. Poesía da experiencia e outras perspectivas (selección de textos) 3.2. Narrativa: a postmodernidade 3.2.1. Javier Cercas, Soldados de Salamina (2002) 3.3. Teatro: a espectacularidade 3.3.1. Francisco Nieva, El baile de los ardientes (1990)

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	20	4	24
Presentacións/exposicións	2	20	22
Debates	20	48	68
Traballos tutelados	0	30	30
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Características xerais de cada período estudado e presentación de autores e autoras.
Presentacións/exposicións	Exposición dalgún tema significativo en relación cos contidos da asignatura.
Debates	Reflexión crítica na aula sobre as diferentes lecturas del programa.
Traballos tutelados	Realización dun traballo oral ou escrito previamente acordado coas profesoras.
Actividades introdutorias	Presentación de contidos e bibliografía e explicación da programación xeral da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	Asesoramento sobre o proceso de realización dos traballos
Traballos tutelados	Asesoramento sobre o proceso de realización dos traballos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
--	------------	---------------	------------------------

Presentacións/exposicións	Valoración da argumentación realizada sobre o tema proposto.	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CT2 CT3
Traballos tutelados	Valorase o resultado do traballo oral e/ou escrito considerando a corrección no uso da lingua, a claridade expositiva, o rigor científico, así como a capacidade crítica e o uso axeitado das fontes secundarias.	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE9 CE12 CT2 CT3
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Examen escrito consistente no desenvolvemento de diversas cuestións relativas ás obras de lectura obligatoria e/ou a conceptos e características xerais da época literaria estudada.	60	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE4 CE6 CE7 CE9 CE10 CE11 CE12

Outros comentarios sobre a Avaliación

Comentarios:

A asistencia (80%) e as recesións non computan na cualificación: son requisitos para a avaliación continua. Só en caso de traballo, debidamente xustificado e advertido nas primeiras semanas do curso, poderá eximirse do 80% da asistencia.

1ª convocatoria (para quen non seguira a avaliación continua, ao final do cuadrimestre) e 2ª convocatoria (efectuarase na data sinalada pola FFT):

Unha pregunta sobre temas 1, 2, o 3 (50%).

Unha pregunta sobre un texto dos que figuran en subtemas (50%).

Bibliografía. Fontes de información

1. As lecturas obrigatorias da asignatura aparecen indicadas na sección Contidos.

2. Manuais de consulta:

A. P. Debicki, Historia de la poesía española del siglo XX. Desde la modernidad hasta el presente, Madrid, Gredos, 1997.

J. Huerta Calvo, Historia del teatro español, T.II, Gredos, 2003.

J.C. Mainer, Historia de la literatura española 6. Modernidad y nacionalismo, Barcelona, Crítica, 2010.

J.M. Pozuelo Yvancos, Ventanas de la ficción: narrativa hispánica siglos XX y XXI, Barcelona, Península, 2004.

F. Rico ed., Historia crítica de la literatura española. Época contemporánea, Tomos 7, 7/1, 8, 8/1, 9, 9/1, Barcelona, Crítica, 1978-2000.

3. A bibliografía específica sobre cada tema entregárase na aula ou a través da plataforma Faitic

Recomendacións

Outros comentarios

Os requisitos para o alumnado Erasmus serán os mesmos que para o alumnado propio.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Literatura hispanoamericana: Poesía e teatro**

Materia	Literatura hispanoamericana: Poesía e teatro			
Código	V01G160V01806			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Literatura española e teoría da literatura			
Coordinador/a	Luna Selles, Carmen			
Profesorado	Luna Selles, Carmen			
Correo-e	virginials@uvigo.es			
Web	http://http://litespfft.wordpress.com/			
Descrición xeral	O obxectivo fundamental desta asignatura é proporcionar ao alumnado, a través dunha proposta histórico-xenérico e da lectura dunha serie de obras literarias, unha visión panorámica da poesía e do teatro en Hispanoamérica dende a etapa precolonial até a actualidade, e o seu desenrolo como xéneros ao longo da súa historia.			

Competencias

Código	
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CE2	Identificar, comprender e apreciar as principais contribucións das literaturas do español (en España e en América) e do galego, con especial sensibilidade para as literaturas emparentadas, como son as que corresponden ás linguas neolatinas e en particular a portuguesa
CE4	Coñecer os métodos básicos do estudo e análise lingüística e literario
CE5	Dispoñer dos coñecementos necesarios para a comprensión, análise, desenvolvemento, avaliación e aproveitamento dos recursos lingüísticos e literarios para o futuro profesional
CE6	Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación lingüística e literaria e á docencia das linguas impartidas no grao.
CE7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
CE8	Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a simple aproximación intuitiva ás linguas e aos textos obxecto de estudo.
CE10	Ser capaces de apreciar outras culturas e expresións artísticas e competentes para sensibilizar o medio propio na apreciación da diversidade intercultural. Explorar ademais as repercusións sociais, profesionais, educativas e culturais dos usos lingüísticos e da aprendizaxe das linguas estudadas no grao.
CE13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado
CT5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Argumentar os temas e os textos obxecto de estudo de acordo coas convencións académicas, achegando probas e servíndose dos recursos bibliográficos e electrónicos dispoñibles, especialmente dos orientados á investigación literaria e cultural.	CB2 CB3 CB4	CE2 CE4 CE5 CE7 CE8 CE10 CE13	CT3 CT4 CT5
Que as/os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	CB3 CB4	CE7 CE8 CE10	CT3 CT4
Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos.	CB3	CE10	CT3
Formular razoamentos críticos nos ámbitos de estudo lingüístico e literario a fin de adquirir métodos sólidos de análise, que transcendan a mera aproximación intuitiva ás linguas e textos.	CB4	CE6 CE8	CT3

Contidos

Tema	
TEMA 1: A POESÍA NEOCLÁSICA E DO PERÍODO DA EMANCIPACIÓN. AS GRANDES FIGURAS: OLMEDO, BELLO, HEREDIA.	-Contexto histórico literario. -Poesía de la independencia, ed. Emilio Carilla, Caracas, Biblioteca Ayacucho. Selección: -Olmedo: □Canto al general Flores□, □La victoria de Junín (Canto a Bolívar)□. -Bello: □Alocución a la poesía□, □La agricultura de la zona tórrida□, □La pelea de gallos□, □Miserere□. -Heredia: □A Emilia□, □Al Océano□, □En el teocalli de Cholula□, □Himno del desterrado□, □Niágara□, □Vuelta al sur□.
TEMA 2: A POESÍA ROMÁNTICA HISPANOAMERICANA E A POESÍA GAUCHESCA.	-Echeverría: La cautiva en La cautiva. El matadero, ed. Leonor Fleming, Madrid, Cátedra. -Mármol: □A Buenos Aires□, □A la luna□, □Cantos del peregrino (Canto III)□, □Crepúsculo□, □La noche oscura□, □Las nubes□. -Caro: □Despedida de la Patria□, □El ciprés□, □El hacha del proscrito□, □En alta mar□, □En boca del último inca□, □La libertad y el socialismo□. -Milanés: □De codos en el puente□, □El nido vacío□, □La guajira de Yumurí□. -Gómez de Avellaneda: □A él□, □A la muerte del célebre poeta don José María de Heredia□, □A la Poesía□, □Al partir□, □La cruz□, □La venganza (invocación a los espíritus de la noche)□, □Cuartetos escritos en un cementerio□. -El gaucho Martín Fierro y La vuelta de Martín Fierro. Selección: Ida: I, II, XIII. Vuelta: I, XXXIII.
TEMA 3: O TEATRO HISPANOAMERICANO DO SÉCULO XIX.	-Manuel Eduardo Gorostiza, Contigo, pan y cebolla y Manuel Ascencio Segura, El sargento Canuto (fragmentos) -Florencio Sánchez, Barranca abajo, Madrid, Cátedra.
TEMA 4: CARACTERÍSTICAS XERAIS DO MODERNISMO. XÉNESIS. RENOVACIÓN POÉTICA DE RUBÉN DARÍO. NÚCLEO RIOPLATENSE.	-Rubén Darío: □De Catulle Mendès. Parnasianos y Decadentes□, □El Modernismo□. -Amado Nervo: □Nuestra literatura□ y □Refinamientos. Paraísos artificiales□. -Juan Ramón Jiménez, El Modernismo. Notas de un curso. -José Martí: I □Yo soy un hombre sincero□, V. □Si ves un monte de espumas□, XXVI. □Yo que vivo, aunque me he muerto□, XXXIV □Penas! ¿Quién osa decir□, XXXV □Qué importa que tu puñal□, XXXVIII □Del tirano? Del tirano□, XXXIX □Cultivo una rosa blanca□, XLVI □Vierte, corazón, tu pena□ de Versos sencillos; □A los espacios□, □Amor de ciudad grande□, □La poesía es sagrada□ de Versos libres. Audición: Versos José Martí. Cantados por Pablo Milanés: http://www.todomusica.org/pablo_milanes/disco_versos_de_jose_marti.shtml# -Manuel Gutiérrez Nájera: □De blanco□, □Para entonces□, □El hada verde□ de Poesías. -Julián del Casal: □Neurosis□, □Tengo el impuro amor□ de Bustos y rimas; □Salomé□ de Mi museo ideal. -Leopoldo Lugones: □Oceánica□ de Los crepúsculos del jardín; □A la luna de verano□, □Luna ciudadana□ de Lunario sentimental. -Julio Herrera y Reissig: □Fiesta popular de ultratumba□ de Las pascuas del tiempo □El domingo□ de Los éxtasis de la montaña, □La sombra dolorosa□ de Los parques abandonados. -Rubén Darío, Prosas profanas, en Obras completas I. Poesía. Edición de Julio Ortega coa colaboración de Nicanor Vélez, Barcelona, Galaxia Gutemberg, 2007.

TEMA 5: O VANGARDISMO. VICENTE HUIDOBRO. TENDENCIAS VANGARDISTAS. A POESÍA NEGRISTA CARIBEÑA.	-Borges: □La fundación mítica de Buenos Aires□, □Los espejos□. -Girondo: □Derrumbe□, □Ejecutoria del miasma□; Manuel Maples Arce: □Y nada de hojas secas...□ -Xavier Villarrutia: □Ellos y yo□, □Yo no quiero□, □Nocturno solo□, □Nuestro amor□. -Oquendo de Amat: □Madre□, □Poema□. -Palés Mato: □Bombo□, □Danza negra□, □Náñigo al cielo□, □Pueblo negro□, □Ron□. -Guillén: □Canción del Bongó□, □Llegada□ de Sóngoro cosongo; □Balada de los dos abuelos□ de West Indies Ltd; □Un son para niños antillanos□ de El son entero; □Tengo□ de Tengo y □Problemas del subdesarrollo□ de La rueda dentada. -Vicente Huidobro, Altazor en Altazor. Temblor del cielo, ed. de René de Costa, Madrid, Cátedra.
TEMA 6: CÉSAR VALLEJO E PABLO NERUDA. DOS REXISTROS VANGARDISTAS AO COMPROMISO SOCIAL E A "POESÍA SIN PUREZA". POESÍA, COMPROMISO E GUERRA CIVIL ESPAÑOLA.	-Pablo Neruda, Antología poética, prólogo, selección y notas de Hernán Loyola, Madrid, Alianza. -César Vallejo: □Los heraldos negros□, □El poeta a su amada□; □Los dados negros□, □A mi hermano Miguel□ de Los heraldos negros; poemas XXIII, XLV y LXIX de Trilce; □Piedra negra sobre piedra blanca□; □Un hombre con un pan al hombro□, □Alfonso: estás mirándome, lo veo□□, □Intensidad y altura□ de Poemas humanos; □Solía escribir con su dedo grande□□ de España, aparta de mí este cáliz.
TEMA 7: POETAS DA SEGUNDA VANGARDIA E DIRECCIONES POÉTICAS DAS ÚLTIMAS DÉCADAS DO SÉCULO XX.	-Nicanor Parra, □Hay un día feliz□, □Las tablas□ de Antipoemas, □Y ahora con ustedes□ de Nuevos sermones y prédicas del Cristo de Elqui. -Lezama Lima: □Noche insular: jardines invisibles□ de Enemigo Rumor; □El retrato ovalado□ de Aventuras sigilosas; □La rueda□ de Dador; □La madre□ y □Las siete alegorías□ de Fragmentos a su imán y □Entre dos puertas□ de Obras completas. -Octavio Paz: □El prisionero□ de A la orilla del mundo; □Hacia el poema□, □Espejo□ de Libertad bajo palabra; □Fragmentos□ de Piedra de sol; □Tumba del poeta□, □Concorde□ de Ladera Este y □Nocturno de San Idelfonso□ de Vuelta.
TEMA 8: DIRECCIONES POÉTICAS DAS ÚLTIMAS DÉCADAS DO SÉCULO XX.	-Olga Orozco, □A solas con la tierra□, □Cabalgata del tiempo□, □Después de los días□, □Habitación cerrada□, □Lejos desde mi colina□, □Un rostro en el otoño□; Idea Vilariño, □Yo□, □Ya no□, □Nadie□, □Y qué□, □Qué lastima□, □No te amaba□, □Un retrato de Charles Baudelaire□. -Blanca Varela, □Del orden de las cosas□, □Bodas□, □Alba□, □A rose is a rose□, □A la realidad□, □Canto villano□. -Castellanos, □A los danzantes de las ferias□, □Distancia del amigo□, □Dos meditaciones□, □Lamentación de Dido□, □Silencio acerca de una piedra antigua□, □Una palabra para el heredero□, □Una palmera□. -Mario Benedetti: □Ausencia de Dios□, □El nuevo□, □Un padrenuestro latinoamericano□, □Arte poética□, □Hagamos un trato□, □Nicolorín ni colorado□.
TEMA 9: O TEATRO NO SÉCULO XX. GROTESCO CRIOLLO. "NUEVO TEATRO" LATINOAMERICANO: EXPERIMENTACIÓN E COMPROMISO. TEATRO COMUNITARIO.	-La Nona de Roberto Cossa. -Orinoco Emilio Carballido -Pericones de Maurio Kartún. -Obra de LTL.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudos/actividades previos	0	1	1
Traballos de aula	17	34	51
Titoría en grupo	4	4	8
Prácticas autónomas a través de TIC	1	9	10
Sesión maxistral	24	24	48
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	30	32

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Estudos/actividades previos	Solicitarase con antelación a lectura previa e meditada dos textos tratados nas sesións da aula.
Traballos de aula	Realización en grupo de comentarios críticos de poemas e escenas dramáticas.
Titoría en grupo	Atenderase a todo tipo de dúbidas e bibliografía crítica sobre os aspectos tratados nas sesións maxistrais ou nos comentarios de texto realizados en clase.

Prácticas autónomas a través de TIC	Utilización da plataforma FAITIC (lecturas, ligazóns, envorcado de conclusións dos comentarios realizados en clase).
Sesión maxistral	Exposición dos aspectos máis relevantes do temario proposto.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Atenderase a todo tipo de dúbidas sobre o temario exposto.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Estudos/actividades previos	Valorarase a lectura crítica previa dos textos tratados. Realización de fichas de lectura.	10	CE7 CE8	
Traballos de aula	Valorarase a realización en grupo de comentarios de textos traballados na aula.	10	CE7 CE8	CT4
Prácticas autónomas a través de TIC	Valorarase a consulta e volcado do realizado na aula na plataforma FAITIC.	10	CB2	CT4
Sesión maxistral	Valorarase a participación en clase.	10	CE7	
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Realización dunha proba conformada por unha pregunta teórica do temario e un comentario de texto dun fragmento das lecturas obrigatorias.	60	CB2 CB3	CE10

Outros comentarios sobre a Avaliación

En caso de avaliación negativa, o alumnado deberá presentarse na convocatoria de xullo a un exame sobre a totalidade do temario consistente nunha pregunta teórica e a realización de dous comentarios: un poético e outro dramático.

O mesmo modelo de exame aplicarase na 1ª edición das Actas (na última semana do curso) a quen opte por un sistema de avaliación única.

Bibliografía. Fontes de información

Arrom, José Juan, *Historia del teatro hispanoamericano (época colonial)*, México, De Andrea, 1967.

Bellini, Giuseppe, *Nueva historia de la literatura hispanoamericana*, Madrid, Castalia, 3ª ed. corr. y aum., 1998.

Esteban, Ángel, *Literatura hispanoamericana*, Granada, Comares, 1999.

Fernández, Teodosio et al., *Historia de la literatura hispanoamericana*, Madrid, Universitas, 1995.

Franco, Jean, *Historia de la literatura hispanoamericana a partir de la Independencia*, Barcelona, Ariel, 1975; 13ª ed., 1999.

Goic, Cedomil(comp.), *Hitoria y crítica de la literatura hispanoamericana*, Vol. 1: Época colonial. Vol. 2: Del romanticismo al modernismo. Vol. 3 Época contemporánea, Barcelona, Crítica, 1988-1990.

Gullón, Ricardo (coord.), *Diccionario de la literatura española e hispanoamericana*, 2 vols., Madrid, Alianza, 1993

Oviedo, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana*, Vol. 1 De los orígenes a la emancipación, Vol. 2 Del Romanticismo al Modernismo, Vol. 3 Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo, Vol. 4 De Borges al presente, Madrid, Alianza Editorial, 1995-2001.

___ y Milagros Rodríguez, *Historia esencial de la literatura española e hispanoamericana*, Madrid, EDAF, 2008.

Siebenmann, Gustav, *Poesía y poéticas del siglo XX en la América Hispana y Brasil: historia-movimientos-poetas*, Madrid, Gredos, 1997.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Seminario de literatura hispánica/V01G160V01920

Materias que se recomenda ter cursado previamente

(*)/

Literatura hispanoamericana: Narrativa e ensaio/V01G160V01608

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo de Fin de Grao**

Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	V01G160V01991			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Vega, María Regina			
Profesorado	Rodríguez Vega, María Regina			
Correo-e	xinavega@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	O "Traballo de fin de grao" (TFG) é un traballo persoal que o discente debe facer de maneira autónoma baixo a titorización dun/ha docente da Facultade con docencia no grao. O TFG está orientado á avaliación das competencias asociadas ao título (Real Decreto 1393/2007). Xa que é un requisito para a graduación, debe entenderse como unha oportunidade de aprendizaxe que ilusione antes que coma un mero trámite.			

Competencias

Código				
CB1	Que o estudantado demostre posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
CB2	Que o estudantado saiba aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CB3	Que o estudantado teña a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
CB4	Que o estudantado poida transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
CB5	Que o estudantado desenvolva aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
CT1	Que o estudantado demostrase posuír e comprender coñecementos dunha área de estudo que parte da base da educación secundaria, que se adoita atopar nun nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
CT2	Que o alumnado saiba aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou a súa vocación dunha forma profesional, e posúa as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
CT3	Que o alumnado teña a capacidade de reunir e interpretar os datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre os temas destacados de índole social, científica ou ética.			
CT4	Que as/os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado			
CT5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias	
Na memoria do grao non se describiron competencias específicas para o TFG fóra das competencias xerais do grao.	CB1	CT1
	CB2	CT2
	CB3	CT3
	CB4	CT4
	CB5	CT5

Contidos

Tema	
------	--

-Estrutura básica	<ol style="list-style-type: none"> 1. Portada 2. Índices (contidos, táboas, ilustracións, figuras, anexos, etc.) 3. Dedicatorias e agradecementos 4. Resumo e palabras clave 5. Introducción/presentación 6. Marco conceptual 7. Metodoloxía 8. Resultados 9. Conclusións Bibliografía Anexos
-Introdución/presentación	Recoméndase que inclúa os seguintes apartados: -O obxecto de estudo material -Xustificación do tema elixido -Revisión crítica de antecedentes -Obxectivos -Estrutura do TFM
-Marco conceptual	Recoméndase que inclúa unha revisión dos conceptos fundamentais e dos argumentos epistemolóxicos que se manexan no TFG.
-Metodoloxía	Trátase de responder ao "como", isto é, describir as técnicas e os procedementos que se levaron a cabo para desenvolver o proxecto. Os materiais utilizados, a perspectiva metodolóxica (cuantitativa, cualitativa, mixta), as técnicas de produción de datos utilizadas, así como todos os aspectos que se considere preciso destacar sobre o procedemento seguido na elaboración do TFG.
-Resultados	Descrición clara e interpretación dos resultados obtidos.
-Conclusións	As conclusións son fundamentais e nunca deben redactarse como se se tratase dun resumo do traballo. Deben poñerse en relación coa(s) pregunta(s), cos obxectivos e/ou hipóteses propostos. Recoméndase que as conclusións rematen con algunha suxestión de liñas de traballo futuras.
-Bibliografía	A bibliografía ha incluír só as referencias citadas no texto. Hai varios modelos válidos para elaborar unha bibliografía. Recoméndase a que recolleamos no apartado "Bibliografía. Fontes de Información" desta mesma guía docente.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	5	145	150

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Traballos tutelados	<p>Na redacción e presentación do TFG suxírese que se sigan as seguintes pautas:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Extensión. O TFG terá unha extensión entre 7000 e 9000 palabras. Deberá ser entregado en formato impreso (3 copias) e en PDF. Recoméndase a impresión do TFG a dobre cara. -Portada. Haberá de incluír: Grao Universitario en Estudos de Galego e Español / Facultade de Filoloxía e Tradución / Universidade de Vigo (na parte superior dereita), título completo do TFG, autoría e dirección, mes-ano da presentación (parte inferior). -Elementos gráficos. As figuras, gráficos, imaxes, táboas, etc. numeraranse correlativamente e virán acompañadas dun título na parte superior (exemplo: □Figura 1: Título da figura□). -Aspectos ortotipográficos: fonte tipo Baskerville, Candara, Book Antiqua, Garamond (12 pt), interlineado 1.5, aliñación xustificada, marxes 2.5 cm. -Notas ao pé. As notas terán numeración automática, aparecerán a pé de páxina e estarán no mesmo tipo de letra (10 pt). -Citas. As citas textuais de ata dúas liñas incluíranse no corpo do texto, marcadas entre comiñas e seguidas pola súa referencia: o apelido do/a autor/a (ou autores/as), o ano de publicación e o número da(s) páxina(s) entre parénteses. Exemplo: corpo do texto □cita textual breve entre comiñas□ (Apelido1 e Apelido2, 2007: 121-122). As citas textuais superiores a dúas liñas inseriranse nun parágrafo á parte con sangría esquerda. Na fin da cita, entre parénteses, aparecerán o apelido do/a autor/a (ou autores/as), o ano de publicación e o número da(s) páxina(s). Exemplo: (Apelido1 e Apelido2, 2007: 121-122).
---------------------	--

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O TFG realízase baixo a supervisión dun titor ou dunha titora. O discente ten dereito a unha atención personalizada co seu titor ou titora dende o momento en que a Facultade llo asigna. Como sinala o regulamento do TFG da Facultade de Filoloxía e Tradución, no seu artigo 4.6 "O profesorado non ten a obriga de lle dedicar máis horas de atendimento ó alumnado cás recoñecidas na 'Normativa de recoñecementos docentes' aprobada anualmente polo Consello de Goberno". Para o curso 2014-15, a normativa recoñece 5 horas por TFG. En todo caso, o discente poderá superar ese recoñecemento horario na medida en que o estime oportuno para un seguimento satisfactorio do traballo.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados A comisión avaliadora terá en conta os seguintes criterios: -Calidade técnica do traballo, fundamentación teórica, proposta metodolóxica, capacidade crítica do discente (60%). -A presentación escrita do TFG (20%). Valorarase especialmente a corrección formal e a adecuación aos estándares académicos descritos nesta guía -A defensa oral do TFG (20%). Valorarase especialmente a habilidade e o dominio da linguaxe verbal e a capacidade de síntese.	100	CB1 CT1 CB2 CT2 CB3 CT3 CB4 CT4 CB5 CT5

IMPORTANTE

O seguimento dunhas normas éticas considérase básico na elaboración do TFG. En particular, o respecto polo recoñecemento da autoría allea. Así, calquera plaxio identificado será motivo de suspenso do TFG. Entenderase por plaxio calquera reprodución literal presentada como propia dun texto alleo, independentemente da súa extensión ou calquera apropiación das ideas ou metodoloxía dun/a autor/a que non se mencione nas referencias e, isto, sexa cal sexa a súa procedencia (dun traballo individual ou colectivo, dunha publicación impresa ou dun documento electrónico ou de uso restrinxido, páxina web, ou traballo que se está levando a cabo por parte dalgún/a compañeiro/a, etc.).

Outros comentarios sobre a Avaliación

Defensa oral do TFG.

O/A estudante disporá de 10 minutos para presentar a súa proposta. Recoméndase que inclúa na súa intervención os aspectos seguintes:

-*Introdución*: problemática obxecto de estudo e o seu interese.

-*Bases teóricas e/ou metodolóxicas*: marco teórico e hipótese(s) do traballo.

-*Resultados*: principais resultados obtidos.

-*Conclusiones*: achegas do traballo ao obxecto de estudo

Na presentación oral o alumnado non poderá ler. Si poderá empregar un pequeno guión ou acompañar a súa presentación oral de material de soporte visual, auditivo, etc., pero a presentación oral NON pode constituír a simple lectura do devandito material.

Os membros da comisión avaliadora presentarán nun tempo máximo de 15 minutos os seus comentarios e preguntas, as cales deberá contestar, brevemente, o/a estudante.

Despois da deliberación a porta pechada, e unha vez decidida a cualificación do TFG (que, segundo se recolle no artigo 7, parágrafo 7, do Regulamento do TFG da Facultade de Filoloxía e Tradución, deberá ser numérica, de 0 a 10, coa posibilidade de outorgar matrícula de honra (MH) nas condicións determinadas na normativa), a comisión avaliadora levantará acta do acto de defensa e entregarlle unha copia á persoa responsable da materia (para que complete a acta correspondente na secretaría virtual) e outra á Secretaría do alumnado (cfr. art. 7, parágrafo 9 do Regulamento do TFG da FFT). No suposto de que a cualificación do TFG sexa a de suspenso, lémbrese que a comisión avaliadora lles entregará a estudantes e profesorado titor un informe coas recomendacións oportunas para mellorar o TFG en posteriores avaliacións (cfr. art. 7, parágrafo 8 do Regulamento do TFG da FFT).

Bibliografía. Fontes de información

En cada TFG haberá que empregar toda aquela bibliografía que o/a autor/a, baixo a supervisión do profesorado titor, considere conveniente. A epígrafe Bibliografía só recollerá os traballos citados no TFG e aparecerá despois do final do texto, separada por unha liña en branco, e con sangrado francés. Ordenarase alfabeticamente por autor/a e ano de primeira edición do orixinal segundo os modelos seguintes:

Baranda Leturio, Nieves (2001). *La prosa y el teatro medievales*. Madrid: UNED.

Gordon, Raymond G., Jr. (ed.) (2005). *Ethnologue: Languages of the World*. Dallas, Texas: SIL International. Dispoñible en liña: <http://www.ethnologue.com> Herrero Blanco, Ángel (2002). "La investigación lingüística de las lenguas de signos". *LynX. Panorámica de Estudios Lingüísticos*, 1, 9-47.

Ruiz García, Martha Elizabeth (2001). *El español popular de Chocó, Colombia: evidencia de una reestructuración parcial*. Doctoral thesis. Ann Arbor: University Microfilm International.

Wagner, Claudio (1991). "Las lenguas indígenas de América (lenguas amerindias)". *Documentos Lingüísticos y Literarios*, 17, 30-37. Dispoñible en liña: http://www.humanidades.uach.cl./documentos_linguisticos/document.php?id=350 **Servicio de Biblioteca de la Universidad de La Laguna, Cómo elaborar un trabajo. Dispoñible en liña: http://www.ull.es/view/institucional/bbtk/Como_elaborar_un_trabajo/es (última consulta: 20/07/2012).**

Warburton, Nigel (2007). *The Basics of Essay Writing*. Oxford: Routledge. Citado pola edición española: *Cómo aprender a escribir*. Traducido por Lourdes Bassols Pascual. Barcelona: Paidós, 2012.

Recomendacións